

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1880. Första Kammaren. N:o 10.

Onsdagen den 3 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades tre protokollsutdrag för den 28 och protokollet för den 25 Februari.

Föredrogos, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet följande, den 28 Februari bordlagda ärenden, nemligen Stats-Utskottets Utlåtanden N:o 11 samt Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 12, 13 och 14.

Föredrogos å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 25 och 27 Februari bordlagda Utlåtande N:o 16, angående beviljande af anslag till fortsättning af statens jernvägsbyggnader samt i fråga om sättet för utgående af Jemtlands läns landstings bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland.

1:sta punkten.

Bifölls.

2:dra punkten.

Herr Lindström: Om Riksdagen vill bevilja den ansökan, hvilken Jemtlands läns landsting har gjort hos Riksdagen medelst Kongl. Maj:ts föreliggande proposition, så synes det mig, som om den gjorda begäran skulle kunna till alla delar bifallas och icke blott i hvad som synes vara hufvudsaken för landstinget — jag menar, att Riksdagen skulle kunna godkänna äfven de af landstinget föreslagne amorteringsvilkor, eller att det må bero på landstinget sjelf att efter eget godfinnande tidigare betala sin skuld till staten, ty jag kan för min del icke finna, att någon olägenhet deraf skulle kunna för Statsverket uppkomma, allra minst den af Stats-Utskottet påpekade olägenhet för Riksgäldskontoret, som icke lär vara så ovant vid räkenskapers förande, att någon svårighet möter att nu, mera än många gånger förut, då lån beviljats till enskilda jernvägsbolag, mot andra annuiteter, än dem

*Sättet för
utgående af
Jemtlands
läns lands-
tings bidrag
till jernvägen
genom Jemt-
land.*

Sättet för
utgående af
Jemtlands
läns lands-
tings bidrag
till jernvägen
genom Jemt-
land.
(Forts.)

staten för sina egna lån fått vidkännas, bokföra ett dylikt lån. Men jag skall för min del icke mycket fästa mig vid denna omständighet, då jag i sjelfva hufvudsaken icke kan dela Utskottets mening, utan anhåller, att Herr Talmannen måtte framställa proposition på afslag å dess hemställan. Jag kan icke se, att Utskottet har anfört något enda giltigt skäl, hvarföre man skulle åt Jemtlands läns landsting bereda den fördel, hvarom är fråga. Det enda hållbara skälet skulle vara att för landstinget lindra en börda, till ersättning för det att landstinget, såsom Utskottet säger, "befrämjat en statens egen jernvägsanläggning". Rätt sedt, är det väl staten, som genom jernvägsanläggningen befrämjat den orts intressen, genom hvilken jernvägen går och sålunda för orten redan lindrat den börda, som låg uti ett förut tungt kommunikationsväsen. Det skälet kan således icke vara giltigt. Icke heller kan jag finna, att det förtjenar afseende, när Utskottet talar om "förhållandets undantagsbeskaffenhet", ty huru lätt är det icke att hitta på undantagsförhållanden, när man nödvändigt vill en sak, för hvars tillstyrkan man saknar de objektiva skälen. När man på sin tid begärde, att staten skulle med stor uppoffring tillösa sig en enskild jernväg genom Östergötland, utan att förut ha erkänt principen att i sin egen hand hafva landets hela jernvägsnät, så var det "undantagsförhållanden", som gjorde detta nödvändigt. När ett annat mycket framstående enskildt jernvägsbolag, som af staten undfått lån, affordras en större årlig annuitet och detta i enlighet med hvad dess kontrakt tillstädjer, så frias det derifrån på grund af "undantagsförhållanden". Ett annat enskildt jernvägsbolag, som ur handels- och sjöfartsfonden fått sig lån beviljadt, begär att blifva qvitt räntebetalning under många år och får sin begäran bifallen. Återigen undantagsförhållanden! Så skall man också troligen komma att återopa undantagsförhållanden, när tiden är inne att afgöra den nu på Riksdagens bord hvilande, inom denna Kammare väckta, framställningen, att Staten med 17 millioner kronor skall komma de nödlidande jernvägsbolagen i landet till hjälp och hvarföre skola icke samma skäl få gälla för de många kommuner i landet, som för jernvägsanläggningars understödjande gjort enskilda uppoffringar och sannolikt ej skola underlåta att göra sina anspråk mot staten gällande, om Riksdagen mot sådana visar allt för stor efterlåtenhet. De stora och nu öfverskådliga vådor, som häraf kunna uppstå, mana därför till afslag å den gjorda framställningen, så mycket hellre, som det numera icke lär möta några svårigheter för Jemtlands läns landsting att på enskild väg erhålla lån för fullgörande af sin till Riksdagen ingångna förbindelse, och det icke i öfrigt torde finnas något särskildt ömmande skäl att befria landstinget från densamma.

På nu anförda skäl och under ytterligare återopande af hvad den vid betänkandet fogade reservation innehåller, kan jag icke annat än afstyrika Kammaren att bifalla Utskottets förslag.

Friherre Klinckowström: Jag är i de flesta afseenden redan förekommen af den siste talaren i denna punkt. Mig synes,

att den reservation, som af elfva bland Andra Kammarens ledamöter blifvit här afgifven, är af beskaffenhet, att hvar och en, som närmare tänker på frågan, ovilkorligen borde förena sig med reservanterne. Det är eget nog, att Jemtlands läns landsting kunnat komma in med denna fråga till Kongl. Maj:t, som derigenom på sätt och vis gjort sig till kommissionär i penningenegociationer för landstinget. Det kunde, då ansökningen inlemnades till Kongl. Maj:t, hafva förefunnits en anledning till densamma i svårigheten att då förskaffa sig de nödiga penningarne, men med den kännedom vi nu hafvo om den massa penningar, som hopa sig i alla privata penningeinträttningar, tror jag det icke kan vara svårt för landstinget att sjelf negociera upp ett lån på billiga vilkor, så mycket mera som det har Kongl. Maj:ts godkännande dertill och dessutom två år på sig att anskaffa det nödiga lånet, enär skulden skall betalas först vid slutet af år 1881. På dessa skäl får jag anhålla om afslag å hvad Utskottet i denna punkt föreslagit.

Sättet för utgåendets af Jemtlands läns landstings bidrag till jernvägen genom Jemtland.
(Ords.)

Herr Ekman, Carl: De skäl, som här blifvit anförda för afstyrkande af den i Kongl. Maj:ts föreliggande proposition gjorda framställning rörande upptagande genom Riksgäldskontoret af det lån, som Jemtlands läns landsting behöfver upptaga för att fullgöra sin åtagna förbindelse att med 900,000 kronor bidraga till byggandet af tvärbanan genom Jemtland, stöda sig egentligen på den uppfattningen, som man så ofta hör uttalas inom Riksdagen, nemligen att, om man gör en sak, som i och för sig kan hafva skäl för sig, detta möjligen kunde föranleda dertill, att man sedermera på grund af det bifall, som är lemnadt till en sådan framställning, skall finna sig tvungen att göra saker, som icke låta lika väl försvara sig. Jag tror, att med den styrka, som den svenska representationen eger, man icke behöfver frukta för vådan af sådana prejudikat, utan jag tror, att det är lämpligast att pröfva hvarje fråga för sig och se till, hvilka skäl, som kunna finnas för bifall till eller afslag å densamma samt låta dem, hvilkas pligt det blir att framdeles pröfva andra frågor af likartad beskaffenhet, vid det tillfället verkställa en lika noggrann granskning deraf.

Hvad beträffar den fråga, som nu föreligger, får jag säga, att jag för min del icke kan jämföra densamma med de uppoffringar, som andra landsting hafva gjort för åstadkommande af enskilda jernvägar. Mellan det bidrag, som Jemtlands läns landsting utfäst sig att lemna för fullbordande af statens stambana genom Norrland, och bidragen till sådana orters enskilda intressen, finner jag det vara en högst väsentlig skilnad. Här är i alla fall icke begärdt, att staten skall göra någon eftergift. Landstinget har fortfarande vidgått sin skyldighet att betala dessa 900,000 kronor, som det förbundit sig att betala, och utan tvifvel skall landstinget, i fall Riksdagen afslår denna framställning, nog finna utväg att upptaga ett lån och betala in penningarne. Men kan det vara något skäl i att tvinga landstinget att vidkännas

*Sättet för
utgående af
Jemtlands
läns lands-
tings bidrag
till jernvägen
genom Jemt-
land.
(Forts.)*

drygare vilkor än som blefve fallet, i händelse staten trädde emellan och toge upp lånet och låte landstinget sedermera under amorerings-tiden få betala de annuiteter, som belöpa sig på dess skuld till staten? Jag kan verkligen icke finna något billigt skäl till ett sådant förfaringsätt och derföre är det också som jag med min röst bidragit till Utskottets framställning.

Då jag icke kan se någon våda af ett sådant förfaringsätt, och det icke heller kan grundläggas något beslut för framtiden med afseende å frågor, som ännu icke blifvit pröfvade, samt då man genom ett bifall till landstingets anhållan bereder det en fördel utan några uppoffringar från statens sida, finner jag icke något skäl att motsätta sig framställningen, hvarföre jag får anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Bennich: Med allt skäl kan jag säga, att jag är helt och hållet förekommen af den siste talaren, och jag borde ju derföre icke taga Kammarens tid i anspråk; men jag kan dock icke underlåta att ännu ytterligare fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att den föreliggande frågan är så alldeles egen, att hittills aldrig inom Riksdagen förekommit och antagligen icke heller hädanefter skall förekomma någon likartad fråga. Här är icke fråga om, att landstinget skall få någon hjälp att utföra något sitt särskilda arbete, utan frågan gäller endast, att landstinget skall få begagna sig af samma utväg som staten, för att tillfredsställa ett behof för ett statsändamål, nemligen byggandet af statens ifrågasvarande jernväg. Landstinget begär icke den ringaste uppoffring af staten, icke heller någon fördel för sina enskilda företag utan blott, att staten ville medverka till att de medel, som landstinget förbundit sig och fortfarande förklarar sig skyldigt och villigt att betala, må kunna upplånas på de billigaste vilkor. Huruvida nu en sådan fråga vidare kan förekomma beror derpå, om någon del af Sveriges rike framdeles skall i likhet med Jemtlands landsting befinnas vara benägen att skjuta till medel för byggande af statens jernvägar. Hittills har ingen mer än Jemtlands läns landsting gjort det, och möjligen tvingas de norrländska länen, i fall jernvägar der komme att ifrågasättas, att befrämja sådana företag genom tillskott. Men för den händelse något sådant skulle ifrågakomma, hemställer jag till Kammareu, huruvida man kan säga, att staten gör någon uppoffring, om den, i stället för att skaffa tio millioner till en jernväg, skaffar nio millioner för egen räkning och låter en landsort betala en million, utan att staten deraf behöfver betala ut ett öre. För öfrigt får jag säga, att den der fruktan för prejudikat, som skulle inverka på framtida Riksdagar, innebär, så vidt jag kan förstå, ingenting annat, än att vi skulle vara särdeles kloka och våra efterkommande särdeles klana i sitt omdöme. Men böra vi verkligen ifrågasätta, att våra efterkommande skola vara svagare än vi i att bedöma hvad som är rätt och klokt? Nog äro vi särdeles upplysta, men jag tviflar icke på, att upplysningen skall hålla i sig och att våra efterkommande skola blifva lika förnuftiga som vi. Under denna förut-

sättning, hvilken jag hoppas icke måtte upptagas såsom någon förolämpning mot de närvarande, tillåter jag mig att yrka bifall till Utskottets förslag.

Sättet för utgående af Jemtlands läns landstings bidrag till jernvägen genom Jemtland.
(Forts.)

Friherre Åkerhielm: Jag erkänner, att det kännes tungt att uppträda inför Kammaren efter de båda sista uppmärksamt åhörda talarne för att förfakta en mening, som är helt annan än den, som försvarats af dem, men jag tror, att det vore origtigt, om jag icke för min del till den kraft och verkan det kan ega, inför Kammaren uttalade de betänkligheter jag hyser för ett bifall till Utskottets utlåtande och som göra, att jag är mera benägen för ett afslag å, än för bifall till den Kongl. propositionen. Jag vill villigt erkänna, att det föreliggande fallet i och för sig icke kan vara så särdeles oroväckande eller uppskrämmande, att ensamt deri kan ligga en tillräcklig anledning till afslag, utan att helt naturligt motståndet mot Utskottets betänkande grundar sig på de befarade följderna af det tilltänkta beslutet. Om man således äfven i likhet med den siste talaren vill tänka högt om efterkommande och åt dem lemna omsorgen att sjelfva besluta i frågor af denna beskaffenhet, minskar detta likväl icke vigten af att man äfven nu söker att handla klokt och undersöka frågan i dess nuvarande ställning. Har Jemtlands läns landsting verkligen i och för ett länets intresse, en ortens egna fördel, erbjudit statsverket ett tillskott — jag antager nemligen för min del, att så varit förhållandet, och tror fortfarande, att man från Riksdagens sida bör anse att detta förhållande orubbadt kvarstår — hvarför skulle man då fritaga landstingets representanter från denna af dem sjelfvilligt och godvilligt åtagna förbindelse, som inverkat på ett dätidens riksdagsbeslut? Jo, derföre att det skulle vara så svårt för denna representation att för närvarande utan synnerliga förluster skuldsätta sig och upptaga ett lämpligt amorteringslån. För det första äro förhållandena så förändrade nu mot då denna fråga framlades, att jag icke längre kan tillerkänna dessa skäl och betänkligheter samma vikt som då, utan förmenar för min del, att detta landsting nu lär kunna få ett amorteringslån på åtminstone lika goda eller måhända till och med bättre vilkor än landstinget kunnat tänka sig på den tid, då det åtog sig förbindelsen. Om detta är förhållandet, hemställer jag, huruvida det icke kan vara lämpligt att se till, i hvad mån det offentliga kan vara berättigadt att härvid träda emellan. Ja, för så vidt frågan endast gälde att af Riksgäldskontorets tillgängliga eller beredande tillgångar förskaffa ett belopp af 900,000 kronor, så tror jag i likhet med hvad fullmäktige till svar å den Kongl. remissen förklarar, att icke något hinder från Riksgäldskontorets sida derför möter, men såsom riksdagsman vågar jag säga, att här föreligger ett annat förhållande; ty om Riksdagen verkligen skulle vilja hänvisa till statsskuldförvaltningens omsorg de tillfälliga skulder, som länens representativa församlingar hafva för särskilda ändamål sig åtagit, så och utan att i hufvudsak behöfva fästa mig vid hvad härefter komma skall, tror jag, att det redan nu kan vara

Sättet för utgående af Jemtlands läns landstings bidrag till jernvägen genom Jemtland.
(Forts.)

skäl i att icke låta utlandet, af hvilket vi dock bero, få det intryck, att man hos oss och i vår representation hänvisar landstingens mer eller mindre goda kredit till att flyta upp i kölvatt-net af statens goda kredit. Mycken skada lider denna senare måhända icke deraf, men något kan den ju lida, och i hvilken grad detta än må ske, äro dock verkningarne så stora, att jag tror, att den nuvarande generationen kan se saken sådan den är. låta Jemtlands läns landsting stå fast vid den en gång afgifna förbindelsen och låta sjelfva statsskuldsvärvalningen flyta för sig sjelf, oberoende af den mer eller mindre goda kredit, som ett eller annat i utlandet okänt landsting kan eller bör åtnjuta. Och jag säger ännu en gång att några ömmande omständigheter tror jag icke det kan vara skäl nu att tala om, ty sådana finnas icke, utan jag föreställer mig, att tidpunkten för upptagande af ett lån är minst lika fördelaktig nu, som då landstinget fattade sitt beslut. På grund af de betänkligheter jag yttrat, tror jag, att det vore klokt och riktigt, om Riksdagen, som förbehållit sig förvaltningen af statsskulden, ville med afseende å denna förvaltnings intressen i dess helhet och det sätt, hvarpå den inför en ömtalig finansverld i utlandet bör skötas, så gerna först som sist vara med om att undanröjda den ifrågasatta åtgärden, hvarföre jag anhåller om afslag å Utskottets förslag samt bifall till reservanternes hemställen.

Herr vice Talmannen: För min del måste jag, i olikhet med den siste talaren, säga, att jag sällan sett en Kongl. proposition, i afseende å hvilken det efter min uppfattning varit så att vänta, att den skulle af representationen mottagas med bifall, som just denna. Ty ett mera billigt medgifvande än att staten åt en kommun, som åtagit sig ett betydligt bidrag, icke till en enskild bana, utan till en statsbana och hvars förmåga att betala är öfver allt tvifvel, anskaffa medel mot förbindelse från kommunens sida att betäcka annuiteterna, tycker jag är svårt att föreställa sig.

I den reservation, som är vidfogad Utskottets betänkande och der ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition afstyrkes, talas om de uppoffringar, som andra län genom enskilda jernvägars byggande gjort för sitt kommunikationsväsende. Dessa uppoffringar återstå utan tvifvel för Jemtlands län. Ty hvad är det som har förmått dessa andra län att göra uppoffringar för sitt kommunikationsväsende? Jo, att statsbanan icke för dem medfört tillräcklig fördel utan att understödjas af bibanor. Så lärer väl förhållandet förr eller senare blifva äfven med Jemtlands län, som är ett stort län, hvars behof af kommunikationer icke lär af en bana kunna vara tillgodosedt.

Det har vidare blifvit yttradt, att följderna skulle blifva betänkliga, emedan man icke visste, hvilka anspråk som häraf skulle följa. Jag får säga, att jag vet icke, att man i det fallet har anledning att göra sig till förmyndare för sina efterkommande, och finnes det för öfrigt icke något prejudikat, som är mera oro-

väckande än detta, så tror jag, att vi med synnerlig trygghet kunna lemna åt våra efterkommande omsorgen om sina angelägenheter. Staten har lemnat högst betydliga bidrag till enskilda jernvägars byggande och dessa bidrag hafva genom lån upptagits. Kan det då för statens kredit vara betänkligt att i statens lån inlägga 900,000 kronor, som användas för en verklig statsbana, då man tid efter annan upplånat millioner för att utlåna till enskilda jernvägar. För min del måste jag, i olikhet med den siste talaren och i öfverensstämmelse med Stats-Utskottets ordförande och en annan talare, yrka bifall till Utskottets förslag.

Sättet för utgående af Jemtlands läns landstings bidrag till jernvägen genom Jemtland.
(Forts.)

Herr Wærn, Carl Fredrik: Det förefaller mig visserligen, som om så mycket vore sagdt i denna fråga, att något vidare icke behöfde sägas, men i den näst siste talarens anförande förekommo några uttryck, som jag principiellt måste bestrida.

I afseende å sjelfva saken så kallade han den för ett medel att befria landstinget från något dess åliggande. Men då landstinget skall utgöra hela summan, så kan jag icke se, att det är fråga om något befriande, utan frågan är, huruvida man vill tillmötesgå landstinget genom att på det föreslagna sättet underlätta dess åtagna uppoffringar men icke att minska dem i någon grad.

Talaren yttrade sig vidare om det intryck detta skulle göra på utlandet och att ett sådant intryck kunde i någon mån inverka på vår kredit. Det är mig omöjligt att förstå, att någon utlänning, som ville låna Sverige penningar, skulle rätta sig efter om lånebehovet uppkommit till följd af det ena eller andra landstingets framställning, utan de fråga i första rummet efter vår kredit och om vi följa den norm, som hittills varit följd, att nemligen låna endast för produktiva ändamål; men icke fråga de efter, hven som gjort framställning hos vår regering och om man afser att underlätta den ena eller andra landsdelens behof. Tvärtom tror jag, att utlänningen skulle förvåna sig om vi hade sådana betänkligheter.

Slutligen yttrade samme talare, att man borde göra afseende på Riksgäldskontorets förvaltningsintresse; och detta yttrande gaf mig mera anledning än något annat begära ordet. Jag kan icke tänka mig, att ett sådant förvaltningsintresse skulle kunna vara stridande mot ett fosterländskt syftemål, och jag hoppas, att det icke må lägga hinder i vägen för det som är godt och nyttigt. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Nordenfelt: Jag vill endast fästa uppmärksamheten på två omständigheter. Den ena är, att detta lån af 900,000 kronor skall användas för eller ingå uti kostnaden för en statens jernvägsbyggnad och komme således att upptagas för samma ändamål, som de öfriga statslånen, fastän annuiteterna skola återgäldas af landstinget. Den andra omständigheten är, att här är blott fråga om ett annat sätt att betala. Landstinget finner det nemligen falla sig lättare att betala genom årliga annuiteter. För hvar och en, som drifver lån eller bankrörelse, är det en helt

Sättet för
avgående af
Jemtlands
läns lands-
tings bidrag
till jernvägen
genom Jemt-
land.
(Forts.)

enkel och vanlig sak att man vänder ett kapital i annuiteter eller annuiteter i ett kapital och det är likgiltigt på hvilket sätt betalningen ordnas, endast det matematiska värdet blifver lika. Då landstinget genom ett bifall till förevarande framställning komme ifrån åtskilliga svårigheter — ty det är icke så lätt för en sådan korporation att utse förtroendemän och gifva sig in i underhandlingar med bankerna — och sluppe att betala några bikostnader och man således kan bereda landstinget en fördel utan att det medför några svårigheter för staten, så yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Då jag hört, att en del talare äro så vissa på att Stats-Utskottets förslag här skall blifva antaget, så vill jag endast uttala min tanke, att det icke bör antagas. Man har stödt sig derpå, att Riksdagen utan våda kan bifalla detta Utskottets förslag, derföre att staten derpå icke skulle kunna äfventyra eller förlora något. Detta är godt och väl, men har Jemtlands landsting en gång förbundet sig att skaffa dessa penningar, så ligger väl icke något närmare till hands än att det skall fullgöra detta åtagande, och kan det icke göra det, så har man kanske den utsigten att staten efterskänker detta belopp, emedan man finner att staten har så stor fördel af denna bana. Men för min del ser jag saken från den synpunkten, att staten icke bör träda emellan till hjälp för enskilda företag. Jag tror att man kan framvisa många andra fall, der staten utan risk skulle kunna träda emellan och anskaffa åt en korporation penningar på billigare vilkor än den enskilda korporation kunnat förskaffa sig. Men går man in på den principen, så kunna anspråk på statens mellankomst komma att framställas i oändlighet. Om t. ex. den stora firman Hofors—Hammarby fått en sådan försträckning af staten, så hade kanske den varit räddad. Men jag tror icke, att det vore i princip riktigt, lika litet som i detta fall, att staten trädde emellan, isynnerhet då man säger, att landstinget kan fullgöra sin förbindelse. Jag yrkar afslag å Utskottets förslag och bifall till den reservation, som afgifvits af Andra Kammarrens ledamöter i Utskottet.

Herr Statsrådet Thyselius: Staten har, om jag icke bedrager mig, på sin bekostnad låtit bygga banor, hvilka beröra mer än hälften af rikets län, utan att derföre något landsting har förklarat sig villigt att tillskjuta medel för deltagande i kostnaden. Jemtlands landsting har i detta hänseende gifvit ett prejudikat, men jag vill hemställa till Kammarren, huruvida detta prejudikat är af den beskaffenhet, att man bör söka verka derhän att det icke måtte blifva af andra följdt. Jag tror tvärtom att det skulle lända staten till mycket gagn om sådant blefve fallet, och att för ett landsting, som ville för detta ändamål göra uppoffringar, staten väl må komma till hjälp genom att lemna medel mot en säkerhet, hvares verklighet, såsom nu, icke ens den strängaste granskare skulle kunna förneka. Regeringen har derföre

ansett sig sakna skäl att vägra framläggandet af denna fråga till Riksdagens pröfning, och detta desto mindre, som, på sätt Herr Ordföranden för Riksgäldsfullmäktige redan meddelat, Riksgäldsfullmäktige åtminstone icke afstyrkt denna åtgärd. Jag hemställer om bifall till Stats-Utskottets betänkande.

Sättet för utgående af Jemtlands läns landstings bidrag till jernvägen genom Jemtland.
(Forts.)

Herr Asplund: Helt visst insen I, mine Herrar, att jag högst ogerna tager till ordet i denna fråga och jag hade efter den sarkrika debatt, som här egt rum, icke heller gjort det, om jag icke ansett det vara en pligt mot Jemtlands landsting att påtaga mig det tadel, man uttalat derföre, att landstinget kunnat "göra en sådan framställning", att det "icke vill stå vid ord och aftal", och att det "söker frigöra sig från en förbindelse, som det sjelf frivilligt åtagit sig". Det är nemligen Konungens befallningshafvande i Jemtlands län, som till landstinget väckt förslag om underdånig framställning, att Kongl. Maj:t måtte i frågan aflåta proposition till Riksdagen och derföre anser jag mig böra vid mig väsentligen binda det tadel som har blifvit mot landstinget uttaladt. Jag kan med tystnad förbigå detta tadel, då landstingets ifrågavarande framställning bifallits af Regeringen och Kongl. Maj:ts proposition sedermera af Stats-Utskottet blifvit tillstyrkt samt här vunnit understöd af flera framstående talare och jag får förklara, att jag icke känner det tungt att vara upphofsman till nämnda framställning, helst jag för min del icke kan fatta, att det varit att på något sätt gå ifrån ord och aftal eller vilja frigöra sig från en förbindelse, då Jemtlands län beslöt att göra denna framställning, som alldeles icke afser att i något väsentligt förändra det erbjudande landstinget gjort om bidrag till tvärbanan. Det har för öfrigt blifvit så mycket taladt i sjelfva saken, att jag icke vidare vill upptaga tiden, utan endast uttala den förhoppning, att Kam-maren skall bifalla Stats-Utskottets hemställan i förevarande punkt.

Friherre Åkerhielm: Jag hoppas att Kam-maren icke skall misstycka, att jag, som så sällan brukar upptaga Kam-marens tid, vill söka att i någon mån skärskåda de skäl, som under öfverläggningens fortgång blifvit framlagda emot den mening jag fortfarande vidhåller, och anser böra blifva bestämmande för mitt votum i frågan.

Jag vänder mig först och med tacksamt erkännande för det angenäma sätt, hvarpå han upptog debatten, till den i finansfrågor särdeles förfarne man, som nyss yttrade sig från platsen framför statsrådsbänken. Han fäste sig vid, att jag i mitt förra yttrande lärer begagnat det uttrycket att här vore fråga om att "befria" landstinget från en börda, som det sig åtagit. I dessa ord, om jag begagnat dem, ligger, såvidt jag kan förstå, en riktig tanke, ty frågan gäller ju att förskafta detta landsting en lindrigare och billigare amorteringsafgift än hvad man förmodar skulle blifva förhållandet, derest icke denna Kongl. proposition blifver bifallen. Detta må väl kallas ett befriande från en börda. Uttrycket var i öfrigt icke nytt, ty om möjligen också icke sjelfva ordet var det-

Sättet för utgående af Jemtlands läns landstings bidrag till järnvägen genom Jemtland.
(Forts.)

samma, så yttrade likväl Stats-Utskottets ordförande att här vore fråga om att tvinga landstinget till drygare vilkor än det kunde få att erlägga, om Riksdagen bifölle den gjorda framställningen. Den ena tanken innehåller detsamma som den andra. Men om det således står fast att här är fråga om att befria landstinget från dessa dyrare utgifter, så vill jag vända mig till den siste talaren, som af ett varmt och aktningsvärdt intresse funnit sig manad att här uppträda och hvars fosterländska sträfvanen i denna fråga på dess första ståndpunkt förtjenar allt erkännande, och säga att det för mig skulle vara angenämt och långt ifrån "tungt", om jag kunde bidra till att förskaffa det landsting, för hvilket han så naturligt och riktigt intresserar sig, de billigaste vilkor för dess förbindelser, — men och här vänder jag mig mot Herr Wærn — jag tror, att den utväg man anvisat icke är den rätta. Talaren nämnde, att han icke kunde fatta hvarföre man icke ville använda denna utväg. Jag vill då uttala mina skäl. Jag kan icke förstå annat än att det på utlandet, af hvars marknad den svenska statsskulden ännu i så betydlig mån beror, skall göra ett eget intryck, om Riksdagen, med afvikelse från den princip som hittills gjort sig gällande vid upptagande af lån, skulle öfvertaga de skulder, som en landsdels särskilda representation förbundit sig till, och om staten på sig öfverflyttade dessa af enskilda korporationer ådragna skulder. För en finansman, sådan som Herr Wærn, bör det vara lätt att förstå att ett sådant tillvägagående nog kunde göra ett eget intryck i utlandet och jag har ansett mig böra å denna omständighet fästa uppmärksamheten.

Egendomligt nog hafva de Herrar, som här nämnde att det nu föreliggande fall skulle komma att stå enstaka och ej blifva ett *præcedens* haft den oturen, att förhoppningar om att detta *præcedens* skulle komma att verka såsom ett efterföljansvärdt exempel lifligt uttalats från statsrådsbanken. Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet har antydt, huruledes det vore önskvärdt, att landstingen fortginge på den bana Jemtlands läns landsting inslagit. Jag skall icke tillåta mig att diskutera den frågan. Den ligger utom den sfer, hvarigenom jag anser mig nu böra röra mig. Håller man sig på känslans område, så må det finnas vackert, att ett läns representation gör uppoffringar för ett läns mer eller mindre direkta intressen, men om det skall anses önskvärdt och det efter detta *præcedensfall* är att motse, att andra landsting för att befrias från dylika en gång åtagna förbindelser blifva hänvisade till samma utväg, som nu är föreslagen, eller till statens skuldförvaltning, så får jag säga, att jag tror, att denna förvaltning har ett högre uteslutande svenskt syftsmål, som här torde böra sättas i främsta rummet och framför de enskilda länens. Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Bennich: Det förekommer mig, som om den siste ärade talaren hade rätt mycket missförstått, hvarom frågan egentligen handlar. Den handlar icke om något annat än att låta Riksgäldskontoret, som har bepröfvad skicklighet att upptaga statslån

till billigt pris, här träda emellan, då antagligen Jemtlands lands-
ting icke kan hafva negociatorer med den skicklighet som Riks-
gäldskontoret eger. Det är egentligen hela frågan och ett sådant
förtroende till Riksgäldskontorets förmåga borde minst från ord-
föranden från fullmäktige röna motstånd. Jag ber att få erinra
om ett annat förhållande, som Herrarne torde påminna sig från för-
flutna tider. Vi hade en hel del hypoteksföreningar i landet, hvilka
hvar för sig negocierade sina lån i utlandet. Dessa hvar för
sig negocierande föreningar förstörde landets kredit och därför vid-
togs vid 1860 års riksdag den då från vissa håll mycket klan-
drade tvångsåtgärden att ålägga hypoteksföreningarna att i en
central anstalt söka en negociator, och så inrättades med statens
garanti en hypoteksbank. Tror icke ordföranden hos Riksgälds-
fullmäktige att, om den ene eller den andre participanten i våra
jernvägsbyggnader uppträder och säger: "låna mig så och så många
100,000, eller millioner kronor, jag skall lemna dem till byggande
af statens jernvägar", att, säger jag, en sådan negociation skall
mycket mera skadligt inverka på vårt lands kredit, än om Riks-
gäldskontoret lånar upp hela summan och sedan tager igen den
del, som hvar landsdel förbundit sig att lemna. Komme icke pre-
cist samma effekt att inträda, om man förutsätter många likuande
prejudikat, såsom Herr Statsrådet och Chefen för Civildeparte-
mentet med skäl önskade. Skulle då icke följderna blifva, att lan-
dets kredit lede mera derigenom, att flera enskilda negociatorer
uppträdde på lånemarknaden än derigenom att Riksgäldskontoret
upplånade samtliga bidragen till statens jernvägsbyggnader. Detta
måste blifva resultatet och följaktligen är hvad här föreslagits
ett sätt att förekomma en täflan mellan låntagare, hvilken bestämt
skulle vara skadlig.

Han talade om uppoffringar för länsintressen. Är stambanan
mellan Torpshammar och Norge ett länsintresse? Ja, precis lika
mycket som stambanan genom Småland eller Skåne. Men icke är
det för länets skull, som banan byggts genom Jemtland utan der-
före att staten ansåg det vara ett behof att få en sådan bana.
Detta är det enda län, som velat bidraga till statsbanans byg-
gande, och då det gjort ett sådant tillskott, vill man icke understödja
det ens med den lilla tjensten att låta Riksgäldskontoret negoci-
era upp penningarna, i stället för att Jemtlands landstingskulleskicka
ut särskilda negociatorer. Jag kan icke finna annat än att det
är både förtroende till Riksgäldskontorets uppmärksamhet på lan-
dets kredit och afseende på det billiga i sjelfva frågan, som dik-
terat den Kongl. propositionen, till hvilken jag yrkar bifall.

Herr Lindström: "Den som bevisar för mycket, bevisar in-
genting alls", säger ett gammalt ordspråk, och det förefaller mig
verkligen som om den siste talarens deduktion gått åt det hållet.
Att på sin tid staten genom att inrätta en hypoteksbank och ge-
nom att ställa garanti för densammas förbindelser befriade hypo-
teksföreningarna i landet från den börda, de förut hade att dra-
gas med, nemligen att sjelfva skaffa sig lån, då sådana behöfdes,

*Sättet för
utgående af
Jemtlands
läns lands-
tings bidrag
till jernvägen
genom Jemt-
land.
(Forts.)*

Sättet för
utgående af
Jemtlands
läns lands-
tings bidrag
till jernvägen
genom Jemt-
land.
(Forts.)

är icke att jemföra med nu ifrågavarande fall, eller de fall, som hädanefter kunna komma att inträffa, om i följd af den uppmuntran, som ligger uti de från statsrådsbänken uttalade ord, förslag af liknande beskaffenhet med det nu föreliggande skulle komma att framdeles föreläggas Riksdagen. Redan detta yttrande visar — åtminstone för dem som i hufvudfrågan hysa en annan uppfattning än Herr Chefen för Civil-departementet — huru viktigt det är att icke nu tillskapa ett prejudikat, som för framtiden kan blifva besvärande.

Här har af flera talare blifvit yttradt, att man icke kan se någon våda deri, att staten för denna gång går Jemtlands läns landstings önskan till mötes, då här är fråga blott om en låneförsträckning, för hvars återgåldande landstinget nog är solvent, hvarföre prejudikatet ej skulle vara så farligt. Men är det då så långt borta, att kunna tänka sig den dag, då landstinget, i följd af någon tillfälligtvis iråkad förlägenhet, förorsakad t. ex. af missväxt eller andra oförutsedda olyckor, ser sig nödsakadt begära anstånd eller kanske till och med befrielse från sina ränteliquider till staten, åberopande sig på undantagsförhållanden och med hänvisning till hvad Riksdagen förut gjort i liknande fall.

Det säges visserligen, att Riksdagen har styrka att stå emot sådana anspråk, och jag medgifver att så *understundom* kan vara förhållandet, men å andra sidan är det obestriddigt, att Riksdagen *vid många tillfällen* har ådagalagt rätt mycken svaghet. En sådan svaghet förekommer icke så sällan och isynnerhet är detta fallet, när de enskilda intressena sätta sig tillsammans för att genom sin förenade tyngd gifva vikt åt sina anspråk på statens mel-lankomst.

Friherre Åkerhielm: Endast två punkter må det tillåtas mig bemöta med anledning af Herr Bennichs yttrande, på det att icke detta yttrande, ehvad Kammaren än i denna fråga måtte besluta, måtte få kvarstå såsom en oemotsagd motivering. Jag för min del tror icke, att ett landsting, som vill låna 900,000 kronor, kommer att gå ut på den utländska marknaden, och jag tror icke heller, att Riksgäldskontoret, huru än dess angelägenheter må skötas, behöfver vid statens upplåning befara någon farlig konkurrens af ett i utlandet lånesökande landsting. Detta anser jag ligga i så öppen dag, att det blott behöfver påpekas, för att icke den delen af Herr Bennichs yttrande må få kvarstå såsom ett oemotsagdt motiv. Den andra punkten af talarens yttrande, hvilken jag icke heller vill låta oemotsagd kvarstå såsom motiv för det beslut, som jag befarar Kammaren kommer att fatta, var den, att det här icke vore fråga om en uppoffring för ett *länsintresse*. Om ett landsting gör uppoffringar för en statsbana, som går igenom provinsen på grund deraf, att Riksdagen fattat beslut, att banan skall hafva *just den rigtningen*, då vore det obestriddigen ett rent *statsintresse*, som landstinget i sin mån sökte tillgodose; men om händelsen möjligen skulle vara eller hafva varit den, att statsbanans rigtning icke varit fullt bestämd, utan det varit oaf-

gjordt, huruvida den skulle gå rakt framåt eller något åt sidan, och länet vid sådant förhållande voterat ett anslag för att få banan att vika af åt sidan samt genom sitt votum haft inflytande på Riksdagen, då är det väl lika obestriddigt att här föreligger ett intresse, för länet, måhända vid sidan af, måhända gemensamt med statens, och då må man väl få tala om ett länsintresse.

Sättet för
utgående af
Jemtlands
läns lands-
tings bidrag
till jernvägen
genom Jemt-
land.
(Forts.)

Herr Samzelius: Jag har endast begärt ordet för att söka undanrödja missförstånd deraf, att man yttrat, att ordföranden i Riksgäldskontoret sagt det och det. Det är på sätt han sjelf antydt, icke i egenskap af ordförande i Riksgäldskontoret, som Friherre Åkerhielm här yttrat sig, ty fullmäktige i Riksgäldskontoret hafva förut afgifvit utlåtande i denna fråga och yttrat sig i det syfte att, derest Konung och Riksdag skulle besluta att uppdraga åt Riksgäldskontoret att upplåna medel för i frågavarande landstings räkning, något hinder från Riksgäldskontorets sida icke kan möta för verkställande af denna åtgärd.

Jag vågar dessutom vara af något olika mening med Friherre Åkerhielm i afseende på det vidrörda förhållandet med statens kredit. Statens kredit hvilar, efter min tanke, på så solid grund, att den icke i någon mån kan komma att beröras af beslutet i denna fråga, huru det än må utfalla, och jag tror icke, att utlandets uppmärksamhet i ringaste mån kan blifva fäst derpå.

Med Herr Bennich är jag ense derom att, om dessa medel skola upplånas i utlandet, det vore fördelaktigare, om det finge ske genom statens försorg, än om enskilde mindre låntagare skulle behöfva uppträda och konkurrera på den utländska marknaden; men då jag yttrar detta, ber jag tillika få säga, att jag såsom fullmäktig i Riksgäldskontoret är, i likhet med öfrige fullmäktige, villig att efter bästa förstånd och förmåga utföra det uppdrag Riksdagen kan komma att lemna, men såsom enskild riksdagsman kommer jag för min del att votera *mot* föreliggande förslag af det skäl, att staten efter min tanke icke bör träda emellan annat än då det är oundgängligen nödvändigt, och i detta fall, då Jemtlands län har god kredit och det icke inom länet och bland dess representanter saknas finansiella förmågor, som kunna sköta dess affärer, och då upplåningen enligt min åsigt med lätthet kan ske inom landet, så anser jag det icke vara skäl att bifalla Stats-Utskottets förslag.

Herr Mannerskantz: Jag har icke varit närvarande från öfverläggningens början, och känner icke hvad förut blifvit sagdt, men jag ber nu att få anföra några skäl, hvarför jag för min del vill lemna bifall till den af Kongl. Maj:t förordade begäran, som Jemtlands läns landsting har framställt.

Jag tror, att vårt land skulle hafva tillskyndats en ganska stor fördel och varit i en vida bättre ställning, än som nu är fallet, om andra landsting långt förut hade handlat på samma sätt, som Jemtlands läns landsting i fråga om statsjernbanan genom dess provins har gjort.

Sättet för
utgående af
Jemtlands
läns lands-
stämms bidrag
till jernvägen
genom Jemt-
land.
(Forts.)

Det sades nyss af en talare, att Jemtlands landsting icke har velat göra den uppoffring, hvartill det förbundet sig blott för att gynna statens intresse, för att till statens gagn och fördel bestämman stambanans anläggning åt det hållet dit den nu blifvit dragen, utan hufvudsakligen för sin egen landsorts nyttas skull. Ja! det samma är enligt min uppfattning förhållandet med nästan alla stamjernbanor, som blifvit byggda i vårt land — att deras anläggning afsett att gagna icke blott hela landet utan lika mycket de särskilda landsdelar, genom hvilka de blifvit dragna. Och om derföre, sedan de första jernvägarne blifvit anlagda och visat sig kunna lemna den allmänna trafiken en stor hjälp, höja och lifva industrien i de provinser, hvarigenom de gingo, och öfver hufvud taget lända dessa provinser till stor fördel, man då hade beslutit, att alla landsting, som sedermera ville hafva jernväg genom sina provinser, skulle lemna bidrag dertill till ungefär så stort belopp i förhållande till byggnadskostnaden, som Jemtlands läns landsting nu utlofvat, så är det min öfvertygelse, att man på alla håll skulle hafva fått sådana bidrag beviljade och derigenom beredt landet fördelen af genom orternas ansträngningar insamlade rätt stora besparingar på samma gång som en väsentlig minskning af statens upplåningar. Men när det nu finnes åtminstone en provins, som sjelfmant erbjudit sig att bekosta en del af anläggningen af den jernväg, som skall gå derigenom, så anser jag detta vara ett så godt exempel, eller så lofvärd åtgärd, att man så mycket som möjligt bör gynna och understödja denna provins i dess förmåga att hålla sitt löfte, och jag anser det derföre orätt, synnerligast af dem, som förut på så många håll fått åtnjuta de stora fördelarne att få sina jernvägar för intet, om de icke nu skulle vilja bevilja den jemförelsevis lilla förmån, som af Jemtlands landsting blifvit begärd, allra helst då det är otvifvelaktigt, att det kommer att kosta staten ingenting, alldenstund landstinget måste erkännas kunna ställa full säkerhet för ränta och amortering å det ifrågavarande lånebeloppet. Och, säge man hvad man vill, så är det dessutom säkert, att statens intresse och kredit bäst tillgodoses derigenom, att staten sjelf uppträder på penningemarknaden, då lån för allmänt behof är i fråga att upptagas.

Jag röstar följaktligen för, att Riksdagen måtte bevilja hvad för Jemtlands läns landsting har blifvit begärdt.

Friherre af Ugglas: I afseende på sjelfva saken är jag förekommen af så många talare, att jag kan inskränka mig till att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, men här har under diskussionen förekommit något, som jag icke kan lemna oanmärkt. Kongl. Maj:t har till fullmäktige i Riksgäldskontoret, i och för inhemtande af deras utlåtande, öfverlemnadt en från Jemtlands landsting inkommen begäran om upptagande af ett lån. Jag är öfvertygad om, att det var Kongl. Maj:ts afsigt att då få höra fullmäktiges yttrande i afseende på lämpligheten af en sådan åtgärd. Fullmäktige hafva förklaradt, att något hinder från fullmäktiges sida icke kunde möta, och jag kan icke föreställa mig,

att fullmäktige med ett sådant yttrande endast skulle afsett, att något hinder för sjelfva den enkla verkställighetsåtgärden icke skulle möta, utan naturligen måste de dermed menat, att ur en högre synpunkt icke heller något hinder kunde möta, och jag drager deraf den slutsatsen, att fullmäktiges ordförande sjelf framkastat den frågan, hvilken inverkan det kunde hafva på statens kredit, och om fullmäktige anse, att det skulle kunna hafva en menlig inverkan på statens kredit, så hade det varit fullmäktiges pligt att uttala detta för Kongl. Maj:t och icke endast förklara, att något hinder icke kan möta från fullmäktiges sida.

För min del kan jag icke se, att detta har det ringaste att skaffa med statens kredit, och jag instämmer derfor med fullmäktige i den önskan, att detta förslag måtte af Riksdagen bifallas.

Friherre Åkerhielm: Jag ber om ursäkt, att jag ännu en gång upptager Kammarens tid; men ett så direkt uttaladt klander, som det den siste talaren framstälde och som var rigtadt mot fullmäktige i Riksgäldskontoret, kräfver ett svar, och jag är också beredd att gifva ett svar derpå.

Det utlåtande, som fullmäktige i Riksgäldskontoret afgifvit till Kongl. Maj:t, rör den nådiga remissen. Det torde nu vara på tiden att detta utlåtande, då det gifvit friherre af Ugglas anledning till ett klander och då det ju är ett offentligt aktstycke, får plats i Kammarens protokoll. Jag ber därför att få uppläsa det. Det lyder sålunda: "I sjelfva saken hafva fullmäktige ansett det ej tillkomma dem att angående Jemtlands landstings ifrågavarande framställning afgifva något, vare sig till- eller afstyrkande, om-döme, utan få fullmäktige, med anledning af den nådiga remissen, endast förklara, att, för den händelse Eders Kongl. Maj:t skulle finna framställningen förtjent af uppmärksamhet och derom påkalla Riksdagens beslut, något hinder från Riksgäldskontorets sida ej kan möta för verkställande af den upplåning eller annan åtgärd, som kan varda af Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen beslutad". Ett sådant uttalande, i den händelse jag skulle hafva med dessa ärenden fortfarande att skaffa, skulle jag hoppas, lika litet nu eller framdeles, behöfver väcka någon tvekan bland fullmäktige eller något ogillande af Riksdagen, som på de tider, då fullmäktige hade lyckan att bland sig såsom främste man räkna den siste ärade talaren. Det står nemligen fast, att en sådan korporation som fullmäktige i Riksgäldskontoret väl svärligen kan finna vanskligt att bereda utvägar för anskaffande af ifrågavarande jemförelsevis ringa belopp, men detta, som ju af fullmäktige bort uttalas, är en sak och lärer icke kunna förhindra den enskilde representanten från att för egen räkning framlägga den åsigt han anser skäl att inom Kammaren yttra, och det är endast denna, den enskilde riksdagsmannens rätt, som jag med detta yttrande anhåller att få inför Kammaren häfda.

Herr Ekstedt: Jag ber blott att få erinra derom, att de Herrar, som vilja förringa betydelsen af prejudikat, helt säkert

Sättet för utgående af Jemtlands läns landstings bidrag till jernvägen genom Jemtland.
(Forts.)

Sättet för
utgående af
Jemtlands
läns lands-
tings bidrag
till jernvägen
genom Jemt-
land.
(Forts.)

förbise eller åtminstone icke vilja erkänna, att det här är fråga om en statens förbindelse och en ganska allvarsam förbindelse nämligen en proprie-borgen, samt att det väl icke kan bestridas, att det gamla ordspråket "den, som går i borgen, går också i sorgen" blott allt för ofta besannas. Helt säkert kunna också sådana omständigheter inträffa, som göra att den förbindelse, hvarom det här är fråga, kan blifva af långt mera känbar beskaffenhet, än som här blifvit medgifvet, och på grund häraf vill jag inlägga min protest mot att staten på detta sätt inkastas i onödiga skuldförbindelser.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derom gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå, framställes propositioner på dessa yrkanden samt besvarades med många ja och nej i blandning; hvarefter proposition på bifall till punkten förnyades, och då svaren derå likaledes utföllo med många så väl ja som nej, förklarade Herr Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 2:ra punkten i Stats-Utskottets Utlåtande N:o 16, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslås punkten.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—57;
Nej—55;

Förbud mot
postbefor-
dran af tid-
ningar, inne-
hållande lot-
teriannonser.

Föredrogs ånyo Bevillnings-Utskottets den 25 och 27 Februari bordlagda betänkande n:o 8, i anledning af väckt förslag om förbud mot befordran med post af tidningar och tidskrifter, som innehålla lotteriannonser.

Herr Berg: Utskottet har erkänt det välmenande i min nu förevarande motions syfte och likaledes förklarat sig instämma i "motionärens åsigter om det skadliga i lotterispelet"; men, säger

Utskottet, längre sträcker sig likväl denna öfverensstämmelse icke. Det är ofta här i världen man får ett sådant erkännande. Man har rätt att klandra, att förkasta ett ondt eller påpeka, att det förefinnes, men när man vill söka stäffa detta onda, får man icke så många med sig. Utskottet företager sig derefter att något redogöra, hvarför Utskottet icke kunnat tillstyrka bifall till min motion, och nämner då i främsta rummet, att derigenom skulle inkräktas på Tryckfrihetsförordningen. Men min motion har alldeles icke något att skaffa med Tryckfrihetsförordningen. Jag har icke gjort det minsta för att förringa densammas betydelse; jag har endast begärt, att en statsinstitution icke måtte anses skyldig att befordra något som Utskottet sjelft erkänner vara osedligt och dåligt. Tryckfrihetsförordningen lägger visserligen icke något hinder i vägen för lotteriannonser, men det är ju dock en allmänt känd sak, att i svensk lag är förbjudet att spela på lotteri, och vi hafva en Kongl. förordning, som förbjuder postverket att i så kallad försändelse under band befordra tryckta eller på annat sätt åstadkomna meddelanden, som innehålla lotteriannonser och prospekter, således äfven under korsband försända tidningar af sådant innehåll. Jag kan för min del icke förstå, att det skulle vara mot Tryckfrihetsförordningen mera stridande, att förbjuda dessa tidningars försändande under öppen prenumeration.

Hufvudfrågan är emellertid här, om lotteriet är ett ondt eller icke, och för min del anser jag det vara något ondt, något osedligt; ty det narrar från det fattigare folket, från arbetarne, deras dyrt förvärfvade sparpennningar och, såsom jag redan i motionen tagit mig friheten påpeka, det förringar kärleken till det ordentliga arbetet samt invaggar människorna i förhoppningar på ett lättare sätt erhålla stor vinst och komma till oberoende, ehuru dock de flesta blifva gäckade i dessa sina förhoppningar. Är det nu verkligen ett ondt, så blir frågan: skall staten med sina institutioner befrämja något sådant? Då det är i lag förbjudet att spela på lotteri och i folkmedvetandet utdömdt såsom någonting förkastligt, synes det mig vara i hög grad märkvärdigt, att man icke vill lägga tu strån i kors för att hindra, det en statsinstitution bidrager till något, som man anser ondt och osedligt. Det är i svensk lag förbjudet att stjäla. Om nu någon skulle komma på idén att tillverka dyrkar och skicka ut prospekter derom med postverket, under tydligt tillkännagifvande, att den, som ville gå in i tjufyrket, icke blott kunde få dyrkar för godt pris, utan äfven genom direkt korrespondens erhålla undervisning om bästa sättet att använda dyrkarne för att komma åt sin nästas egodelar, så frågas, om postverket skulle befordra sådana tillkännagifvanden. På visst sätt är det sak samma med lotteriet; ty derigenom bedrager man människor på deras pennningar, man narrar af dem deras arbetsförtjenst. Det är sådant oskiek, jag vill söka att stäffa; och jag kan då icke neka till, att det resultat, hvartill Utskottet kommit, på mig gjort ett synnerligen oangenämt intryck. Det är obegripligt, huru vid hvarje försök att stäffa ett ondt, såsom lotteri, superi eller annat, man all-

Förbud mot postbefordran af tidningar, innehållande lotteriannonser.
(Forts.)

*Förbud mot
postbefor-
dran af tid-
ningar, inne-
hållande lot-
teriannonser.*

(Forts.)

tid skall framkomma med de obotfärdigas förhinder för att qväfva hvarje förhoppning om att få något bättre till stånd.

Tryckfrihetsförordningen skulle blifva så förnärad genom min motion, har Utskottet sagt. Jag förstår icke, huru man kan framkomma med ett sådant resonnement, då i min motion icke begäres något annat än att tidningar, som innehålla lotteriannonser, icke skola få med statens medverkan befordras. Att de icke skulle få tryckas har jag icke begärt och aldrig tänkt mig.

Vidare har Utskottet i sin motivering sagt, att det skulle möta så ofantligt stora svårigheter att få förslaget praktiskt tillämpadt. Man har talat om att underordnade posttjenstemän skulle blifva censorer och äfven med bästa vilja icke kunna hinna med att läsa igenom alla tidningar och tidskrifter, helst det ofta beror på en minut att få dem expedierade. Jag tror dock, att det icke är så farligt som Utskottet föreställt sig; ty först och främst kan man hoppas att tidningspressens män äro så pass hederliga — hvilket jag antager att de allesammans äro — att, då de veta det vara i lag förbjudet att intaga lotteriannonser, de icke för en så lumpen penning som inkomsten af en sådan annons göra sig till lagbrytare. Men äfven om en pressens representant så litet förstod det höga kall, han innehar, att han för några kronors vinst gjorde sig till lagbrytare, är det dock icke farligare än att, då man komme under fund med att i hans tidning tvärt emot gällande lag intogos lotteriannonser, man kunde konfiskera upplagan och, hvarför icke, förbjuda tidningens utgifvande under tre månader eller längre tid.

Utskottet säger slutligen: "Det är möjligt och Utskottet håller det äfven för sin del troligt, att antalet tidningar och tidskrifter, som i allmänhet innehålla lotteriannonser, skulle genom det föreslagna förbudet aftaga, men värdet af detta, i allt fall oberäkneliga resultat skulle i väsentlig mån förminska, derest det måste sökas på en mot sunda lagstiftningsprinciper så stridande väg som utfärdandet af ett förbud utan beredande på samma gång af tillräckliga medel till dess upprätthållande".

Jag tror, att Utskottet jemväl härvid varit särdeles olyckligt. Det erkänner i början af sin motivering, att mitt förslag må kunna hafva någon betydelse, men här säger Utskottet det vara oberäkneligt, om det kan hafva någon verkan alls, och att, äfven om det hade så, det dock icke vore att rekommendera, då det strider emot sunda lagstiftningsprinciper. Jag får bekänna, att jag icke begriper, hvori det lagstridiga i min motion skulle bestå. Hvad jag har velat, är lätt att inse, stäffa ett ofog.

Emellertid har Utskottet endast talat om tidningarnes lotteriannonser och alldeles gått förbi en annan del af min motion, som afser det slags lotteri, hvilket består deri, att man utöfver den tidning eller tidskrift, hvarpå man prenumererar, erhåller en vinst i penningar eller penningars värde. Om man nu ser bort från hvad jag haft äran anföra rörande de fattiges medel och försöken att komma åt dem, och i stället fäster sig något vid vår litteratur, kan man lätt tänka sig, huru det slutligen skall komma att

se ut med vår svenska skönlitteratur, då tidningar, romaner och de dåligaste tryckalster på det sätt kolporterar ut, att man låter för prenumeranten eller köparen hägra en större eller mindre, af slumpen beroende vinst. Antingen skall den dåliga litteraturen slutligen bland vårt folk taga öfverhand genom detta lotteri-väsande, eller också måste den förläggare, som vill gifva ut sedliga tryckalster, begagna samma dåliga metod för att få dessa spridda. Vill man därför i någon mån bidraga till att få en god litteratur i landet samt utdöda eller åtminstone i möjligaste mån inskränka den dåliga både inom tidningspressen, i brochyr och romanform, är det nödvändigt att något göres därför; ty är det en sanning, att superiet alstrar nöd, olycka, osedlighet, bekymmer, sorg och brott, så är det utan all gensägelse äfven säkert att i rummet näst derefter komma dåliga tryckalster. Säkert hafva mer än tusen unga män och kvinnor förspilt sin lefnads lycka och glädje dermed att de begynt läsa dåliga tidningar och romaner. När nu dessa dåliga tryckalster till följd af den stigande upplysningen hos folket allt mer och mer undantränges, har man hittat på detta medel att genom utsigten om en stor vinst locka folk att prenumerera på eller köpa dessa. Det är ju då en ganska enkel åtgärd jag föreslagit, eller att Riksdagen må besluta, att åtminstone statens egna embetsverk icke skola vara tvingade att bidraga till kringspridande af osedlighet, synd och skam. På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, tillåter jag mig yrka bifall till reservanternas förslag.

*Förbud mot
postbeför-
dran af tid-
ningar, inne-
hållande lot-
teriannonser.*
(Forts.)

Herr Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdet fortsättning kl. 7 e. m.

Herr Wærn, C. F.: Äfven jag för min del anser, att lotterier åstadkomma mycket ondt, och jag har i Göteborg, då ett lotteri i mycket vackert syfte der var lofgifvet, sett, att det medfört ganska svåra följder. Men utom det att jag anser, att vi för sjelfva sakens skull böra göra hvad vi kunna för att stäffa lotteriannonser kringspridande, anser jag det i viss mån vara en ambitionssak för Riksdagen, att, sedan Riksdagen medverkat der-till, att postverket erhållit förbud att under vissa förhållanden, nemligen medelst försändelser under band, sprida lotteriannonser, äfven bidraga till att sådana annonser, införda i tidningar, icke måtte få på annat sätt af postverket befordras.

Denna motion har varit hänvisad till Bevillnings-Utskottet, som sagt sig dela motionärens åsikter om det skadliga i lotterispelet och erkänt det välmenande i motionens syfte, men ansett detta förslag icke skola lända till det åsyftade målet. Emellertid förefaller det mig egendomligt, om statsmakterna, efter att hafva erkänt lotterispelets skadlighet och gjort sitt till att förbjuda det, skulla fortfara att bidraga till spridning af lotteriannonser och förklara sig ur stånd att upphöra dermed. Bevillnings-Utskottet har hänvisat till Konstitutions-Utskottet och sagt, att genom förändring af Tryckfrihetsförordningen torde ändamålet lämpligast vin-

*Förbud mot
postbefor-
dran af tid-
ningar, inne-
hållande lot-
terianannonser.*
(Forts.)

nas. Det tror jag dock icke; ty att införa någon censur, vore att bota ett ondt med ett värre, och att i Tryckfrihetsförordningen stadga böter för den, som intager lotterianannonser i en tidning, vore icke tillräckligt, enär omständigheterna kunde vara sådana, att det blefve mer vinstgifvande att införa annonsen och erlægga böterna, än att afvisa annonsen. Denna utväg anser jag således icke vara den rätta. Jag medgifver villigt rättigheten af de inkast, som af Utskottet blifvit anförda mot motionen, för så vidt man deri afsett att postmyndigheterna skulle utöfva en granskande kontroll och, då de i en tidning finna lotterianannonser, se till, att den icke sprides. På sätt Utskottet anmärkt, skulle detta föranleda tidsutdrägt och svårigheter vid expeditionen. Men jag tror, att vi hafva ett enklare medel, nemligen att för viss tid förbjuda postverket att åtaga sig befordrande af sådana tidningar, som sprida lotterianannonser.

Vi få icke glömma, att posten är en administrativ inrättning, ett statens embetsverk, och att vi dertill lemna penningebidrag, på det att den må kunna utföra hvad den bör. Således, då en tidningsutgifvare intager lotterianannonser i sin tidning, betala vi för att sprida dem. Det förefaller mig, som om vi skulle kunna säga, att detta vilja vi icke göra, och i sammanhang dermed ålägga Generalpoststyrelsen att, derest i en tidning förekomma lotterianannonser, genom cirkulär förbjuda de olika postanstalterna att till befordran vidare mottaga denna tidning. Det skulle både vara lätt gjordt och tillräckligt kraftigt att förhindra tidningens vidare spridning.

Jag får därför värdsamt hemställa, "att Herr Bergs motion må på det sätt bifallas, att Riksdagen uti underdånig skrifvelse anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes meddela föreskrift för Generalpoststyrelsen att — derest till dess kännedom kommer, att uti någon på svenska språket tryckt tidning, tidskrift eller bilaga till det ena eller andra af förenämnda slags tryckalster finnes infördt tillkännagifvande om försäljning af lotter till penningars eller annan lös eller fast egendoms bortlottande inom eller utom riket eller om tilldelande åt prenumeranter af särskilda premier, hvilkas fördelning bestämmes genom lottning — då genast genom cirkulär till samtliga postanstalter i riket förbjuda mottagande vid dem af prenumeration för viss tid af denna tidning eller tidskrift".

Herr Roos: Vid hufvudargumentet i motionen — de förderfliga verkningarne af allt slags lotterispel — skall jag icke uppehålla mig, då denna omständighet redan förut blifvit framhållen. Jag ber blott få äran anmärka att, om, med anledning af motionen, Riksdagen skulle komma att fatta ett beslut, som innebure, att af Postverket, en statens inrättning, skall, öppet och utan inskränkning, kunna påkallas biträde för spridande af lotterianannonser, det synes mig nästan som skulle följdriktigheten påkalla, att åtgärder vidtogos för att få upphäfven den författning, Kongl. förordningen den 21 Mars 1844, som, tillkommen på framställning

af Rikets Ständer, stadgar straff å den som, för egen eller annans räkning, utbjuder lotter "till penningars eller annan lös eller fast egendoms bortlottande inom eller utom riket."

Utskottet anser förslaget innebära en på omvägar åsyftad inskränkning af tryckfrihetslagens föreskrifter. Det ser verkliggen ut som om, vid nedskrifvandet af dessa ord, Utskottet förbisett att Tryckfrihetsförordningen *icke* innehåller några bestämmelser rörande tryckalsters fortskaffande från en ort till en annan. Och om någonting annat är dock här icke fråga. Sjelfva detta fortskaffande skulle i öfrigt visst icke genom förslaget antagande omöjliggöras. Utgifvare af tidning, som innehåller lotteriannonser, skulle det naturligtvis efteråt stå likaså öppet som förut att i paket försända sin tidning med posten, likasom med hvarje annan lägenhet. Skillnaden vore endast den, att vid befördran af dessa tryckalster icke skulle tillämpas den i allmänhet billigare taxa, som gäller tidningar och tidskrifter, och att postverket icke skulle ega att taga någon befattning med uppbärande hos abonnent af prenumerationsavgifterna för dessa tidningar och dem till utgifvaren redovisa. Det vill med andra ord säga, att de åtgärder som i en senare tid vidtagits för att särskildt främja tidningarnes spridning, icke skulle utsträckas till lotteriannonser och tidningar som offentliggjorde sådana. Och att härigenom icke skulle göras något intrång på Tryckfrihetsförordningen, lär väl vara tydligt nog, äfven om man icke tar hänsyn till den omständigheten att, vid den tid då Tryckfrihetsförordningen stiftades, tidningar i allmänhet alldeles icke åtnjöto förmånen af postbefordran mot lägre afgift än som erlades för andra försändelser. Det var nemligen först år 1820 som särskild lättnad vid postförsändning bereddes, icke trycksaker i allmänhet, utan endast tidningar, hvilka, enligt då fattadt beslut, skulle befordras mot åttendedels brefporto; hvarefter, som bekant är, detta stadgande utbyttis, först mot föreskrift om tidningarnes förseende med bevillningsstämpel och sedermera mot en postbefordringsavgift, som utgår med vissa procent af tidningarnes prenumerationspris.

Utskottet anser vidare, att en föreskrift i den af motionen angifna syftning skulle falla inom området för Konungens ekonomiska lagstiftningsrätt. Jag ämnar icke inlåta mig på någon diskussion rörande gränserna i allmänhet för denna lagstiftningsrätt. Men jag ber få fästa uppmärksamheten derpå, att den författning, i hvilken en ändring föreslås, blifvit stiftad af Konung och Riksdag gemensamt. Denna författning anger hvilka vilkor som böra uppfyllas för att af postverket skall kunna fordras att det mottager prenumeration å en tidning, besörjer liqviden derför och tillhandahåller tidningen åt vederbörande abonnenter. Men bland dessa vilkor finnes *icke* det, att tidningen ej må innehålla lotteriannonser. Det synes mig då icke saknas skäl för det antagandet, att fastställande af ett dylikt ytterligare vilkor för förskrifning genom postverket af tidningar skulle kräfvå äfven Riksdagens medverkan.

Förbud mot postbefordran af tidningar, innehållande lotteriannonser.
(Forts.)

*Förbud mot
postbefor-
dran af tid-
ningar, inne-
hållande lot-
teriannonser.*

(Forts.)

Utskottet befarar äfven att vid förslagets praktiska tillämpning skulle uppstå nära nog oöfvervinnerliga svårigheter.

Det är möjligt att, vid tillämpningen af en dylik bestämmelse skulle — såsom ofta nog fallet är med nya författningar -- till en början, här och der, uppstå någon osäkerhet, någon ojemnhet i tillvägagäendet. Men att några synnerliga svårigheter skulle härigenom uppkomma, förefinnes visst icke anledning antaga.

Man har betviflat att posttjenstemännen skulle kunna utöfva den härför erforderliga tillsyn. Den blefve dock säkert icke svårare än den, som, i afseende å andra slag af försändelser, fordras af dem både här och annorstädes.

Posttjenstemän åligger nemligen, bland annat, vaka deröfver, att ej till postbefordran mottages paket, som innehåller eldfarliga oljor och dermed jemförliga vätskor, explosiva ämnen, svafvelsyra, salpetersyra, klorsyradt kali m. m.

Afvenså tillhör det posttjensteman att, i den mån ske kan, undersöka beskaffenheten af de försändelser, hvilka inlemnas till befordran under band, pröfva hvilka handlingar kunna som *affärs-handlingar* anses, om hvad som i en försändelse under band finnes skrifvet för hand utgör en verklig och personlig skriftvexling eller icke.

I jemförelse härmed är det ifrågakända bestyret rörande lotteriannonserna verkligen en mycket enkel sak.

Jag ber att i detta afseende få åberopa äfven ett exempel från en annan allmän inrättning, med hvilken postverket ofta brukar sammanställas.

5:te §:n af gällande telegrafreglemente innehåller:

“Privattelegram, hvars innehåll synes farligt för statens säkerhet eller är stridande mot lagarne, allmänna ordningen eller sedligheten, kan tillbakavisas af inlemningsstationen, äfvensom vidare befordringen af detsamma inställas så väl på mottagningsstationen som — vid utländsk korrespondens — af vederbörande kontrollstation. Besvär häröfver anföras hos telegrafstyrelsen, som eger att definitivt afgöra sådana ärenden.”

Och detta är icke något *nytt* stadgande. En föreskrift af väsentligen enahanda innehåll förekommer i det första telegrafreglemente, som här i riket utfärdades.

Hvar och en inser lätt huru mycket större anspråk ett dylikt stadgande ställer på tjenstemännens omdömesförmåga och erfarenhet, än hvad fallet blefve genom en föreskrift af nu ifrågakända beskaffenhet.

Sådant oaktadt har emellertid under de 23 år, som åberopade telegrafbestämmelse varit gällande, veterligen icke förekommit många, om ens något enda, klagomål öfver olägenheter, som skulle hafva blifvit följden af det nämnda stadgandet. Och väsentligen enahanda skall förhållandet med tidningarnes spridning blifva, derest nu föreliggande motion bifalles.

En tidning som, gång efter annan, uteblefve, därför att den lånat sig till spridande af lotteriannonser, kunde icke gerna räkna på att någon längre tid bibehålla flertalet af sina abonnenter. Och

med den täflan att vinna allt flere afnämare, som väl alltid lär komma att finnas hos tidningarne, är det icke sannolikt att en tidningsutgifvare skulle — för vinsten af några lotteriannonser eller af någon annan orsak — äfventyra att, vid kvartals- eller årsskiftet, förlora en stor del af de prenumeranter, som sätta värde på att erhålla *alla* numrorna af den tidning, för hvilken de erlagt prenumerationsafgift.

Öröbud mot postbefordran af tidningar, innehållande lotteriannonser
(Forts.)

Med afseende å hvad jag här ofvan haft äran anföra, anser jag mest önskligt att motionen blefve oförändrad bifallen.

Reservanterna ha emellertid trott sig böra, i stället, påyrka aflåtande till Kongl. Maj:t af en underdänig skrifvelse i ämnet.

Hufvudsakliga skälen dertill synas vara betänkligheter i fråga om internationella aftal samt önskan att, till förekommande af någon konflikt med dessa aftal, stadgandet måtte inskränkas till tidningar och tidskrifter på svenska språket.

Jag anholder att, med anledning deraf, få äran fästa uppmärksamheten derpå, att motionen afser ett tillägg till Kongl. Kungörelsen den 2 Maj 1879, hvilken, enligt ordalydelsen i 1 §:n gäller ensamt för tidningar och tidskrifter, som *inom riket utgifvas*, och att, äfven om så icke vore, det föreslagna stadgandet visst icke skulle stöta på något hinder i internationella aftal, då den allmänna posttraktaten, hvilken är bindande för alla Europas makter och äfven för nästan alla andra länder, uttryckligen i art. XI stadgar, att regeringen inom hvarje af föreningens länder förbehålles rättighet att icke befordra öfver sitt område, eller låta utdela sådana, portonedsättning åtnjutande försändelser — och till dem böra tidningar och trycksaker i allmänhet — "hvilkas utdelande eller befordran inom landet ej är öfverensstämmande med de i detta afseende gällande lagar, förordningar eller påbud."

Då emellertid äfven motionären själf förenat sig om reservationen, anser jag mig icke böra påyrka bifall till motionen, utan får, med afseende jemväl derå, att af nästföregående talare ett särskildt förslag blifvit i ämnet framställt, äran hemställa att betänkandet måtte till Bevillnings-Utskottet återremitteras.

Herr Stråle, Holdo: Jag föreställer mig, att den ärade motionären är villig medgifva, att Utskottet egnat all möjlig uppmärksamhet åt frågan, liksom det till fullo erkänt det välmående i hans yrkande. Utskottet har visserligen icke gått fullt så långt som han, då han uttalat sin förkastelsedom öfver lotterierna; och i det ämnet kunde utan tvifvel ganska mycket vara att säga. Man skulle t. ex. till förmån för lotterierna kunna åberopa svenska statens exempel, som själf har ett lotteri; den officiella tidningen innehåller ju två gånger om året kungörelser om utlottningar för statens räkning. Redan i detta förhållande ligger ju en betänklighet, som talar emot ett fördömande af lotterierna såsom någonting absolut skadligt. Men äfven i andra länder visar erfarenheten, att lotterier kunna med mycken fördel inrättas, och jag tror icke, att deras befolkning därför är sämre eller mindre sparsam än vår. Danmark t. ex. har länge haft lotterier, och det

*Förbud mot
postbefor-
dran af tid-
ningar, inne-
hållande lot-
teriannonser.
(Forts.)*

danska folket torde dock vara lika sparsamt och lika goda hushållare som det svenska. Samma förhållande är det i Tyskland; der finnas lotterier öfver allt. Hvad Frankrike beträffar, så har jag här i min hand en kungörelse af den 5 Mars 1880, innehållande att *Credit foncier* i Paris utlottar åtskilliga stora vinster, och jag tror icke, man kan förebrå det franska folket att vara slösaktigare, sedeslösare eller lättsinnigare än vårt. Se vi tillbaka på det förflutna, så finna vi att våra fäder och förfäder haft lotterier, och man torde dock icke kunna beskylla dem för att hafva varit mindre sparsamma än vi eller stått lägre i sedligt afseende. Det är nu icke min mening att anföra detta till försvar för lotterierna; men jag vill blott, att man icke skall finna det så underligt, om icke alla i denna sak hysa samma öfvertygelse som motionären. I de länder, der lotterier finnas, hafva dessa blifvit inrättade af statsekonomiska motiv, dels därför att de penningarne sålunda stanna inom landet, dels därför att de utgöra en inkomstkälla för staten; och jag tror icke, att man i ett land som vårt, der staten drager så stora inkomster af bränvinsbränningen, bör tillmäta sig befogenhet att klandra detta. Det torde vara utom allt tvifvel, att bränvinssupandet befordrar osedligheten, tynger på fattigvården och befolkar fängelserna i mycket högre grad än lotterierna. Här om vill jag dock nu icke mera orda; den frågan må, då den framträder, få utkämpas på sin egen grund. Nu är frågan den, huruvida, förutsatt att man ställer sig på motionärens ståndpunkt och erkänner lotteriernas skadlighet, det därför är riktigt att begagna en omväg för att förhindra lotteri-annonsers spridande, eller om det icke vore rättare att söka vinna ändamålet genom tydliga och bestämda förändringar i gällande lag, icke genom några tillfälliga administrativa föreskrifter. Jag gör ingen anmärkning mot den föregående talaren, därför att han från sin synpunkt funnit motionärens förslag verkställbart. Men dermed är icke frågan uttömd; utan den gäller, huruvida nu gällande lag verkligen medgifver en så beskaffad åtgärd, utan att man först vidtager nödiga ändringar i densamma. Då man säger, att Tryckfrihetsförordningen icke beröres af motionens innehåll, så ber jag att få erinra om 86 § Regeringsformen, der det heter, att "endast inför laglig domstol kunna tilltalas för deras innehåll, och att icke i annat fall kunna därför straffas, än om detta innehåll strider emot tydlig lag". etc. Det är således laglig domstol och icke någon posttjensteman, som det tillhör att pröfva, om jag i någon af trycket utgifven skrift gjort mig skyldig till förbrytelse mot gällande lag. Detta är den första och enklaste bestämmelsen rörande tryckfriheten i vårt land, att man har rättighet att försvara sig inför laglig domstol. Men denna rättighet skulle man beröfvas, om, såsom här är föreslaget, i vissa fall en blott och bart administrativ åtgärd skulle vara nog för att hindra spridandet af ett tidningsnummer. Inom Utskottet gjordes af en ledamot vid behandlingen af denna fråga en anmärkning, som synes mig fullkomligt riktigt. I despotiskt styrda länder, yttrades det, nöjer man sig i de fall, der man vill undertrycka någon del af en tid-

nings innehåll, med att klippa bort det misshagliga stället eller stryka öfver det med trycksvärta; men i vårt land skulle nu, om en tidning innehåller en lotteriannons, intet af allt det öfriga, som kunde stå i samma tidning, få komma ut bland allmänheten. Om jag t. ex. skulle vilja skriva en artikel mot lotterierna, och denna artikel råkade komma i samma nummer, som innehåller en sådan annons, skulle den ena med den andra blifva undertryckt. Och man tänker icke på, att icke blott tidningen, utan äfven allmänheten, prenumeranterna, drabbas af en sådan åtgärd.

Hvad nu vidare beträffar det föreliggande förslagets förhållande till gällande civil lag, så ber jag att få erinra om, att i Kongl. förordningen af den 21 Mars 1844 förekommer icke ett ord om lotteriannonser. Om nu den ärade motionärens uppfattning af denna fråga är riktig, hvarför föreslår man då icke ett tillägg i sådant syfte till denna förordning? Hvarför slår man icke in på den väg, som Herr Adlercreutz valt uti sina i Andra Kammaren väckta motioner, och föreslår erforderliga förändringar så väl i tryckfrihetsförordningen som i gällande civil lag? Detta är i min tanke det enda rätta sättet, och jag förstår icke hvarför man drager sig därför. Ordna saken så, att införandet af lotteriannonser i tidningarne förbjudes genom gällande lag, och jag skall icke vidare spela ett ord på saken. Men att på det nu föreslagna sättet gå en omväg för att vinna det mål man eftersträfvat, det är intet annat än ett slags jesuitism. Man finner något önskvärdt och nyttigt — nåväl, ändamålet helgar medlen, och så vill man begagna sig af det medel, som man tycker ligga närmast till hands, och genom administrativa åtgärder gripa in på lagstiftningens område. Man vill tillåta sig ett sådant våld på tryckfriheten, som att förhindra tidningarnes fria spridning. Jag behöfver i detta afseende icke stödja mig endast på mitt eget sunda förstånd och den erfarenhet jag kunnat förskaffa mig. Jag ber att få åberopa mig på hvad som förekom vid 1876 års riksdag, då denna fråga var före. En högt aktad ledamot af Andra Kammaren, hvars uttalande i en fråga som denna torde ega vitsord, förklarade sig då på det bestämdaste protestera mot en sådan åtgärd som att i posttjenstemännens händer lägga något slags censurrätt öfver tidningarna. I denna Kammare hade lagarnes högste väktare ett såsom alltid på saken gående yttrande, i hvilket han talade för samma åsigt. Kunna nu våra begrepp hafva blifvit så förvillade, låt vara af välmening för hvad som anses för godt och nyttigt, att vi icke se, det den föreslagna åtgärden står i strid med allmänt gällande lag? Nej! vilja vi hindra tidningarna från att intaga lotteriannonser, låt oss då gå den lagliga vägen, besluta den erforderliga förändringen i tryckfrihetsförordningen och göra ett tillägg till 1844 års förordning, men icke på administrativ väg företaga något, som skulle så djupt ingripa i våra konstitutionella förhållanden. Den ärade motionären gick så långt i sin ifver att vilja förbättra oss och göra oss sedliga, att han icke ansåg det tillräckligt, om posttjenstemännen granskade tidningarna för att söka reda på lotteriannonser; utan de skulle äfven läsa de

Förbud mot postbefordran af tidningar, innehållande lotteriannonser.
(Forts.)

*Förbud mot
postbefor-
dran af tid-
ningar, inne-
hållande lot-
teriannonser.*
(Forts.)

dåliga tidningarna och till och med dåliga romaner för att förekomma det osedlig läsning spreds bland allmänheten. Jag hemställer till den ärade talare, som näst före mig hade ordet, om icke posttjenstemännen hafva tillräckligt att göra dessförutan. Jag tror icke, att vi äro på den rätta vägen, om vi fördjupa oss i dylika förslag. Här är, jag upprepar det ännu en gång, frågan om, huruvida vi skola åtnöja oss med att på laglig väg vinna en förändring som anses nödig och nyttig, eller om vi skola afstå från att deltaga i lagstiftningen i detta fall och lägga i Kongl. Maj:ts händer att på administrativ väg bestämma, om våra tidningar skola få befordras med posten eller icke. Jag för min del vill icke vara med derom.

På grund af hvad jag anfört, yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Herr von Koch: Jag ber att få erinra Kammaren derom, att i det nu föreliggande ämnet hafva två motioner blifvit väckta af Herr Adlercreutz i Andra Kammaren. Den ena, i hvilken föreslås ett tillägg till tryckfrihetslagen rörande lotterierna, hvilat ännu i Konstitutions-Utskottet, den andra, som går ut på att erhålla en förklaring eller ett tillägg till stadgandena i förordningen den 21 Mars 1844 angående förbud vid äfventyr af höga böter eller fängelse intill ett år, mot lotteriinrättningar, samt *utbjudande för egen eller andras räkning af lotter till penningars eller annan lös eller fast egendoms bortlottande* handläggas nu uti ett af Andra Kammarens Tillfälliga Utskott. Om, såsom jag har anledning att tro, detta sistnämnda Utskott kommer att tillstyrka motionärens förslag, hafva vi således att i denna Kammare vänta, *dels* en debatt med anledning af detta förslag, *dels* ytterligare en i lotteri-frågan, då Konstitutions-Utskottet inkommer med sitt utlåtande öfver den dit remitterade motionen. Med anledning af den i dag afhandlade frågan hafva vi redan här fått tre särskilda förslag att besluta öfver, nemligen först motionärens eget, vidare reservanternes och slutligen det af Herr Wærn framställda. Vi befinna oss för närvarande midt inne i behandlingen af statsregleringen, och jag tror verkligen, att det kunde vara skäl att något mera spara på Riksdagens tid och söka, så vidt möjligt, till samtidig behandling företaga alla dessa särskilda förslag i lotterifrågan. Om man nu skulle till bemötande upptaga endast de efter min tanke rent orimliga uppgifter och åsichter, med hvilka den siste talaren framkom, skulle man kanske få hålla på en hel dag, innan man kom till slut dermed. För att undvika sådant onyttigt förspillande af tiden, får jag hemställa att Bevillnings-Utskottets betänkande nu återremitteras. Jag kan nemligen för min del ej vara med om reservanternas förslag, ej heller vågar jag på rak arm och utan att närmare hafva satt mig in deruti, instämma i Herr Wærns, ehuru det för mina öron lät ganska tillfredsställande. Jag tror därför, att man skulle göra klokast i att återremittera betänkandet och sedan ställa så till, att man *finde alla de hithörande frågorna* uppförda på föredragningslistan till samma dag, så att man

icke behöfde i flere olika debatter få höra upprepas samma känsloutgjutelser och samma tydningar eller misstydingar af grundlag och allmän lag, hvaraf man redan fått en så rik erfarenhet. Jag ber att få erinra om och åberopa öfverläggningen den 3 Maj 1876, då samma ärende här förevar och gaf anledning till en mycket liflig debatt, genom hvilken jag fruktar att Kammaren genast derefter miste en af sina talangfullaste ledamöter, som då försvarade lotterierna synbarligen "malgré lui" och dermed ock sjöng sin "svanesång" inom denna Kammare, men med den lyckliga följd, att han, som sjelf var tidningsskrifvare och erkände, att han talade i egen sak, numera lär hafva alldeles slutat att i sin stora tidning införa lotteriannonser, ehuru han derigenom torde hafva gjort en ganska betydlig uppoffring. Det gäller nemligen här icke några lumpna styfrar, utan efter hvad jag hört kunna annonsafgifterna för en stor tidning gå upp ärligen till flere tusen kronor. Det är emellertid då glädjande att se, att en af den motsatta åsigtens ifrigaste förfäktare sålunda kommit på bättre tankar, och jag ber att, med anledning af hvad den förste talaren yttrade med hänsyn till pressen, äfven få nämna till *den svenska tidningspressens heder*, att, så vidt jag är riktigt underrättad, *de fleste* af våra tidningsutgifvare numera upphört med detta krypande bakom tryckfrihetslagen för att eludera ett till annat område af lagstiftningen hörande stadgande, ehuru de derigenom underkastat sig så stora uppoffringar. Det är att hoppas, att dessa tänkesätt skola vidare sprida sig bland tidningspressens representanter, om det äfven går långsamt dermed. Men härtill kommer, att lotterier på senare tider börjat användas på ett annat håll, hvarom den förste talaren yttrade några ord och som äfven Herr Adlercreutz uppmärksammat i sina förslag, nemligen på det literära området, de ha gjort rätt mycket intrång, synnerligen vid utgifvandet af illustrerade tidningar och tidskrifter. Följden häraf lär hafva blifvit, att sådana tidskrifter, hvilka icke akta för rof att erbjuda sina prenumeranter tillfälle att på samma gång spela på lotteri, börjat undantränga de öfriga, hvilka icke velat nedlåta sig till att kringgå lagbud och vara lotterikollektörer. Då lotterifrågan var före vid 1876 års riksdag, var det, som jag tror, förnämligast otydligheten i definitionen på hvad med lotteri rätteligen förstås, som då gjorde att Bevillnings-Utskottets ordförande reserverat sig och i Medkammaren motsatte sig det af Bevillnings-Utskottet *då* afgifna förslag i 8:de punkten af betänkandet N:o 5. Att hädanefter förekomma en sådan otydlighet är nu ätven meningen med den definition, som Herr Adlercreutz uppställt. Jag anser således, såsom jag redan nämnt, att det vore fördelaktigast, om vi nu stälde det så, att vi först finge behandla Herr Adlercreutz' båda förslag och sedermera omedelbart derefter det nu föreliggande. Derigenom skulle mycken tid inbesparas och harmoni i ämnet på särskilda lagstiftningsområden kunna ernås. Jag får med anledning deraf förnya min hemställan att betänkandet måtte återremitteras till Utskottet.

Förbud mot postbefordran af tidningar, innehållande lotteriannonser.
(Forts.)

*Förbud mot
postbefor-
dran af tid-
ningar, inne-
hållande lot-
teriannonser.*
(Forts.)

Herr Dahm: Detta betänkande, med tillägg af det Herr Stråle nyss yttrat, skall då innehålla allt, som kan sägas emot Herr Bergs motion! Jag gratulerar då Herr Berg att hafva framställt en mycket riktigt förslag, då icke något annat än detta kan invändas deremot. Ty det är visserligen sant, att åtminstone för mig hafva alla de tre skäl, som Utskottet anfört, befunnits så lätta och så beroende på sofismer, att jag som gillar motionen är glad, att icke mera grundade anmärkningar kunnat göras mot densamma. Utskottets starkaste bålverk skulle vara det stöd man sökt hemta från vår tryckfrihetslag, och vi hafva nyss hört en talare säga, att det icke går an att så bakom grundlagen drifva fram sin åsigt. Hvad innehåller då grundlagen? Blott det att man har rättighet att trycka allt, som grundlagen icke förbjuder, äfvensom rättighet att sjelf eller genom andra föryttra sådana tryckalster; mera vill icke grundlagen. Ingenstädes står, att den, som tryckt en skrift, har rättighet att få den skriften genom postverket spridd, och nyss hafva vi af en hög postembetsman hört anmärkas att postförhållandena särskildt med hänsyn till tidningars befordran vore helt annorlunda ordnade, när denna grundlag stiftades, än hvad nu är fallet. Grundlagen kan således till en början icke hafva afsett förhållanden, som då icke funnos. Skulle man således på vanlig svenska öfversätta hvad Utskottet här yttrat, skulle det komma att låta ungefär så här: som tryckfrihetsförordningen icke stadgar någon rätt att genom postverket få en skrift spridd, så eger man ändå den rätten på grund af tryckfrihetsförordningen. Jag frågar hvar och en, om detta hänger ihop det minsta. Den slutsats jag här af drager är den, att, om man beslutar det, som nu föreslås, att postverket ej får forsla tidningar, som innehålla lotteriannonser, så har man hvarken stött emot grundlagen, eller gått den för nära. Man säger derefter vidare, att det icke skulle blifva möjligt att på posten medhinna att granska tidningarna. Det har också anförts af en, som känner det, att det skulle vara möjligt. Men äfven förutsatt att det icke vore möjligt, därför att posttjenstemännen icke hade tid dermed, så finnes det dock en stor mängd af den stora allmänheten, som läser tidningarne och har mycket godt om tid, som förargas öfver lotteriannonserna, likasom och många tidningsmän, som hafva tid att granska andra tidningars innehåll, och dessa alla skulle säkerligen icke underlåta att fästa posttjenstemännens uppmärksamhet på de tidningar som toge in lotteriannonser och sålunda undanrödja alla svårigheter i den vägen. Men, säger man, den granskningen öfvergå posttjenstemännens förmåga; man kan i så förtäckta ord insvepa dylika tillkännagifvanden, att de icke begripas. Kan tänka, posttjenstemännen skulle icke begripa, hvad som är ämnadt att af den stora allmänheten begripas! Men är en lotteriannonser så förtäckt, att den icke af posttjenstemännen förstås, så är den sannolikt ej mycket farlig och lockande för någon annan heller. Den tredje anmärkningen innehåller, att man icke bör stifta en lag, som man icke kan upprätthålla. Jo, man kan upprätthålla en sådan lag, lika väl som alla andra lagar. Det fins icke någon lag, som

kan till punkt och pricka upprätthållas, ty det brytes dagligen och stundligen mot många lagar och många förseelser lemnas oanmärkta. Tullförfattningarna t. ex. förbjuda införande af vissa varor utan att för dem erlägga tull, men det hindrar icke att det ändock smugglas i norr och söder; man kan således icke upprätthålla dessa författningar fullständigt, men man hindrar dock att mycket gods kommer in oförtulladt, och man inskränker smugget till en obetydlighet. Det föreslagna förbudet mot postbefordran af tidningar, innehållande lotteriannonser. (Forts.)

upprätthålla dessa författningar fullständigt, men man hindrar dock att mycket gods kommer in oförtulladt, och man inskränker smugget till en obetydlighet. Det föreslagna förbudet mot postbefordran af tidningar innehållande lotteriannonser skulle verka på likartadt sätt, och det skulle snart visa sig, att man kunde upprätthålla den här ifrågasatta författningen lika väl som alla andra. Dessa äro nu egentligen de anmärkningar Utskottet gjort. I mitt tycke äro de alls icke kraftiga, utan blott beroende på sofismer och origtiga förutsättningar. Då jag är öfvertygad härom, kan jag ej annat än tillstyrka antingen bifall till Herr Bergs förslag eller ock återremiss, på det att Utskottet än en gång må få se på sina motiv, ty jag är säker på att, om de underkastas en grundlig granskning, de skola befinnas vara allt för lätta att gifva anledning till det slut, hvartill Utskottet nu kommit.

Herr Carleson: Så länge lagen bestraffar inrättandet af lotterier så väl som allt slags utbudning af lotter, synes det mig onödigt att spilla några ord för att bevisa, att det är statens icke blott rätt, utan äfven skyldighet att undandraga sig allt deltagande i lotteriannonsers kringspridande. Någoting annat än utöfningen af denna rätt och denna skyldighet var förmodligen icke afsedd med Herr Wærns förslag, och så till vida instämmer jag fullkomligt med honom. Men jag betviflar att det mål, han eftersträfvat, kan vinnas på det föreslagna sättet och hade ämnat föreslå Kammaren att besluta, det Riksdagen skulle i underdänig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om utfärdande af en kungörelse derom att ingen skulle vara berättigad att genom postverkets försorg eller på dess bekostnad få befordrade lotteriprospekter eller tidningar, tidskrifter eller bilagor dertill, som innehölle tillkännagifvande om försäljning af lotter till bortlottning af lös eller fast egendom inom eller utom riket. Lika litet vid detta som vid andra tillfällen vill jag dock tillråda Kammaren att besluta i enlighet med ett i hast formuleradt förslag, der lätt ett otjenligt ord eller uttryk kunnat insmyga sig, och jag förenar mig derföre med dem, som yrkat återremiss.

Herr Wennerberg: Då jag begärde ordet, var ännu icke något yrkande om återremiss framställt. Jag instämmer nu för min del i detta yrkande, emedan jag icke kan gilla det slut, hvartill Utskottet kommit, och icke heller är fullt belåten med det af reservanterne framställda förslaget. Tiden har icke tillåtit mig att närmare förvissa mig om, huruvida Herr Wærns förslag, med hvilket jag måhända eljest torde hafva förenat mig, är fullt praktiskt. Vid sådant förhållande får jag, i likhet med den siste talar, ansluta mig till dem, som yrkat återremiss.

*Förbud mot
postbefor-
dran af tid-
ningar, inne-
hållande lot-
teriannonser.*
(Forts.)

Herr Jöns Pehrsson: Då det synes kunna antagas att frågan för denna gång återremitteras, skall jag icke sätta mig deremot. Jag skall icke heller nu inlåta mig på detaljer, men vill icke låta det försök, som nu tyckes vara meningen att utföra, passera alldeles oanmärkt. Jag vill för närvarande blott uttrycka den tanke, att motionären, som jag väl vet har de bästa afsigter både i detta och andra fall, dock, såsom det ju händer att man med de allra bästa afsigter skjuter öfver målet, varit ute för ett dylikt missöde här likasom kanske också i något annat afseende. Vår tid tillåter icke att på det sätt, motionären föreslagit, stäffa detta onda, som jag gerna medgifver att lotteri är. Sjelf använder jag icke heller ett öre för att få deltaga i sådant spel, och i den trakt jag tillhör finnas, det vågar jag påstå, få eller ingen bland den arbetande klassen, som spelar på lotteri. De, som företrädesvis sysselsätta sig med detta spel, tror jag få sökas bland personer, som innehafva en högre bildning och bättre ställning i samhället och hvilka sträfvat att genom sådant spel hålla sig uppe. Om jag för närvarande skulle framställa något yrkande, skulle jag anhålla om bifall till Utskottets förslag; men jag vill icke motsätta mig frågans återremitterande, om den möjligen kan få en lämplig lösning, som icke förnärmar den stora principen, att människorna böra så lätt och billigt som möjligt få genom den stora tidningspressen kännedom om förhållandena, så inom som utom landet, i öfverensstämmelse med vår tryckfrihetslag. Rätta vägen för vinnande af det nu åsyftade målet att motverka lotterispel tror jag skulle vara att i civillagen göra ett tillgg, som tydligt utmärkte att tillkännagifvanden om lotterispel icke finge tryckas på något sätt. För närvarande instämmer jag, som sagdt, i yrkandet om återremiss.

Herr Petter Olsson: Af flere högt framstående talare är förut yrkad återremiss på sådana giltiga grunder i afseende på både det rent praktiska och det rent formella, att jag är fullt öfvertygad att det välvilliga Bevillnings-Utskottet, som i sin första strof erkänner motionen, hvad dess syfte beträffar, såsom i alla hänseenden fullt ändamålsenlig, skall taga hänsyn till hvad som här blifvit anfördt och i följd deraf komma med ett betänkande, som både i sin motivering och i sin s. k. kläm varder af tillfredsställande beskaffenhet. Med afseende på hvad den siste talaren yttrade här vill jag blott säga några ord. Han trodde att motionären skjutit öfver målet i så väl denna som många andra frågor. Den som skjuter brukar ofta skjuta fel, och man kan icke begära, att alla skola skjuta rätt, och den värde talaren sjelf sköt visst icke rätt; men ett är att skjuta fel, och ett annat att icke skjuta alls; och när det är något, som man erkänner vara ett ondt, är det ett stort fel, om man bryr sig om ingenting, utan bara låter det gå vind för våg, och det är det jag tror den siste värde talaren möjligen vara benägen för, att döma af det yttrande han nyss fälde. Jag instämmer emellertid i deras yrkande, som önska återremiss, och jag hoppas, att Bevillnings-Utskottet, med fäst af-

seende på denna diskussion och hvad deraf tydligt och klart framgått, afgifver ett både i praktiskt och rent formelt hänseende tillfredsställande betänkande, så att Kammaren kan fatta ett beslut, som åtminstone i någon mån hämmar det onda, som ligger i lotteriannonserna.

Förbud mot postbefordran af tidningar, innehållande lotteriannonser.
(Forts.)

Herr Bennich: Inom Bevillnings-Utskottet förfäktade jag med all den öfvertygelsens värme, som jag hyser om skadligheten af lotterier och spridandet af annonser om sådana, den åsigt, att motionen borde bifallas ungefärligen på det sätt, som reservanterna här föreslagit; men jag kom på några betänkligheter, icke med afseende på sjelfva saken, ty den åtgärd, som blifvit föreslagen, anser jag icke komma i någon kollision med tryckfrihetslagen eller våra öfriga lagar, utan blott med hänsyn till formuleringen af det beslut, som skulle tillstyrkas, och därför förekommer jag icke bland dem, som undertecknat reservationen. Emellertid och då jag fortfarande hyser den öfvertygelsen, att det är både nödigt och nyttigt att Riksdagen kraftigt ingriper för att hämma ett ondt af sådan beskaffenhet som det förevarande, och då Herr Wærn här framställt ett förslag, hvilket synes mig möjligen kunna leda till ett lyckligt resultat, samt det i alla händelser bör låta sig göra att, när frågan kommit åter till Bevillnings-Utskottet och man fått besinningstid att uttänka den lämpligaste formen för Riksdagens beslut, man ock kan finna en lämplig sådan, instämmer jag i yrkandet om återremiss.

Herr Stråle: Jag skall icke upptaga tiden med vidare bevisföring för riktigheten af den åsigt jag förut uttalat; men då åtskillige talare yrkat återremiss, tillåter jag mig upplysa, att frågan redan blifvit af Andra Kammaren afgjord sålunda, att Utskottets förslag blifvit med 137 röster mot 48 godkänt. Det torde då föga löna sig att här besluta en återremiss, ty denna lär ej kunna föranleda annan åtgärd, än att Utskottet inkommer med en hemställan att Första Kammaren måtte fatta beslut i ämnet. Jag tillåter mig därför anhålla, att Kammaren redan nu måtte besluta i frågan och godkänna Utskottets förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Jag hade icke nu ämnat besvåra Kammaren med några vidare ord i denna sak; men då, oaktadt jag i mitt föregående yttrande med afsigt varit så undfallande som möjligt, en talare från Helsingborg likväl tyckes vilja tillvita mig att jag gått motionären för nära, kan jag icke underlåta att säga ännu några ord. Jag hörde mycket noga på motionärens anförande och tyckte dervid, att han sköt öfver målet, då han sade, att staten icke borde underhålla en institution, som sprider ett sådant ondt, såsom händelsen är med postverket beträffande tidningar, hvilka innehålla lotteriannonser. Jag tror, att många andra institutioner finnas, som sprida lika mycket ondt, som postverket gör genom att fortskaffa dessa annonser. Jag tror äfven, att Sverige icke har mycken orsak att berömma sig i

*Förbud mot
postbefor-
dran af tid-
ningar, inne-
hållande lot-
teriannonser.*
(Forts.)

förhållande till sitt grannland Danmark, ty der spelas mycket på lotteri för välgörande ändamål och dylikt. Derom vill jag emellertid nu ej yttra mig. Men skulle man, i likhet med motionären och många andra, verkligen anse, att dessa lotteriannonser vore något så förfärligt farligt, vore det icke då bättre att rent af förbjuda, att sådana finge tryckas inom landet? Det tycker jag för min del vore den rakaste vägen. Jag tror ej att det går an att ställa på en corps sådan som postpersonalen den fordran, att den skulle granska alla till befordran med posten inlemnade tidningar; dertill skulle behövas tusen personer, om icke flere. För öfrigt skulle det ju kunna hända att en tid komme, då motviljan mot en tidning eller tidskrift på visst håll blefve så stor, att man ej droge i betänkande att utsätta sig för att hafva begått ett misstag, blott för att hindra, att det eller det numret komme prenumeranterna till handa. I praktiskt afseende skulle ock den föreslagna bestämmelsen sakna betydelse, ty för den, som är envis att sprida lotteriannonser, finnas så många andra utvägar att nå detta mål, hvilka man svårligen kunde hindra honom att begagna, t. ex. att på jernväg sända tidningar med sådana annonser såsom fraktgods, ehuru man naturligtvis, i ändamål att åstadkomma en censur äfven der, skulle kunna föreskrifva, att jernvägspersonalen borde granska fraktgods försändelsernas innehåll. Jag är emellertid icke böjd för att Riksdagen skall medverka till att på sådant sätt försöka eludera Tryckfrihetsförordningen eller gällande civillag. Jag sade förra gången jag hade ordet, att jag icke hade något emot en återremiss, om man kunde finna en annan utväg; men då nu Andra Kammaren med 137 röster mot 48 redan godkänt Utskottets förslag, läser väl följd en återremiss endast blifva, att Utskottet kommer tillbaka med en begäran att Första Kammaren må fatta beslut i frågan. För min del skall jag gerna finna mig i hvilket fall som helst; men skall beslut fattas redan nu, kommer jag att rösta för bifall till Utskottets förslag i den säkra öfvertygelsen att samhället kan i många andra fall behöfva reformer, lika nyttiga som den här ifrågasatta. Jag vill visst icke säga något, som är på något vis förnärmande mot någon; men det finnes så många andra missförhållanden i samhället, som böra afhjelpas, och jag behöfver dervid endast erinra om hvad som i våra dagar synes på det Kongl. slottet vid vissa tillfällen.

Herr von Koch: Mot påståendet att af en återremiss endast skulle följa svar från Bevillnings-Utskottet med begäran att Första Kammaren måtte fatta beslut, emedan saken skulle vara af den natur, att den redan blifvit definitivt afgjord af Andra Kammaren, ber jag att få nämna, att samma sak år 1876 behandlats af *Bevillnings-Utskottet*. Vid denna riksdag är den äfven *dit* remitterad. efter mitt förmenande, med rätta, emedan den rör en vigtig bevillningsfråga. Det upplystes nemligen 1876, under öfverläggningarna i denna Kammare, att för *transporten* af tidningar, utaf *post-bevillningsmedel*, flera *hundratusen* kronor årligen utgå utöfver hvad som till dem *derrför* erlades, hvarvid eljest t. ex. nedsättning i

breffporto eller i statens tillskott åt postverket kunnat åstadkommas. Hvarför jag emellertid icke vill gå in på reservanternas förslag är just att *detta* är framställt i form af en underdånig skrifvelse, och, om Kammaren biträdde detsamma, skulle frågan kanske anses förfallen. Jag hoppas dock, att Bevillnings-Utskottet, i synnerhet som dess vice ordförande äfven nu här yrkat återremiss, skall som sig bör behandla saken såsom bevillningsfråga, samt taga i öfvervägande hvad här blifvit anfördt, derest en återremiss nu af Kammaren beslutas. Kommer så ärendet åter hit med begäran från Utskottet, att Kammaren må fatta beslut, skall åtminstone jag, om så icke redan då skett, söka att få vårt beslut så redigeradt, att saken ej förlorar egenskapen af bevillningsfråga, och då kommer, i händelse af olika meningar i Kammarne, gemensam votering att ega rum. Jag yrkar fortfarande återremiss.

*Förbud mot
postbefor-
dran af tid-
ningar, inne-
hållande lot-
terianonser.
(Forts.)*

Herr Carlson: Äfven om en återremiss icke skulle föranleda annan åtgärd från Utskottets sida än en sådan hemställan, som en talare på andra sidan nämnde, får jag dock anhålla, att denna Kammare måtte, oberoende af den mening Andra Kammaren yttrat, fatta det beslut, hvartill den finner sig benägen. Hvarje Kammare uttrycker nemligen i sitt beslut en öfvertygelse, som gäller icke blott för stunden, utan för frågan i dess helhet. Denna fråga återkommer utan tvifvel, och det kan då icke vara utan sin vikt, att Första Kammaren uttryckt den mening, som är den öfvervägande inom Kammaren. Jag förenar mig därför med dem, som yrkat återremiss.

Herr Wærn: Då flere talare här yrkat återremiss, återtager jag mitt förslag och instämmer i deras yrkande.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Bevillnings-Utskottets förevarande Betänkande, dels afslag derå och bifall till den dervid fogade reservationen, dels slutligen återremiss af Betänkandet, framstälde Herr Talmannen först proposition på bifall till merberörda Betänkande, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, sedermera proposition på afslag derå och bifall till reservationen, hvartill svarades nej, och slutligen proposition på Betänkandets återförvisning, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs ånyo och bifölls Bevillnings-Utskottets den 25 och 27 Februari bordlagda Betänkande N:o 9, i anledning af väckt förslag om skatt å maldrycker.

Efter föredragning af Bevillnings-Utskottets den 25 och 27 Februari bordlagda Memorial N:o 10, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 3, angående väckt motion om särskild bevilling för vissa innehafvare af ordensvärdighet, blef Utskottets förslag till voteringsproposition af Kammaren godkänt.

Föredrogs ånyo och biföllos Banko-Utskottets den 25 och 27 Februari bordlagda Utlåtanden:

N:o 4, i anledning af styrelseledamoten vid Riksbankens afdelningskontor i Malmö T. Lundquists ansökning om uppflyttning i fjerde tjenstegraden; och

N:o 5, i anledning af styrelseledamoten vid Riksbankens afdelningskontor i Göteborg C. M. Nyströms ansökning om pension.

*Skärpt an-
svar för ovar-
samhet med
eld.*

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 25 och 27 Februari bordlagda Utlåtande N:o 9, i anledning af väckt motion om ändring i 24 kap. 1 § Byggningabalken.

Herr Carleson: Fastän förevarande Betänkande manar till varsamhet vid behandling af eld, bör man utan fara kunna använda det för att beröra en fråga, som förut vid mer än ett tillfälle väckt mycken hetta inom Kamrarne, jag menar frågan om omfattningen af Riksdagens lagstiftningsrätt. Det är för hvar och en väl bekant, att grundlagarne icke bestämt skilnaden mellan allmän civil- och kriminallag, å ena sidan, samt administrativ och ekonomisk lag eller, såsom det heter i 89 § Regeringsformen, lag angående rikets allmänna hushållning, å den andra. Sedan år 1809 har det flere gånger så inom som utom Riksdagen varit försökt att definiera dessa begrepp, men vid misslyckade försök har man slutligen nödgats låta bero. Det finnes visserligen ganska många, som man enskildt får höra drifva den satsen, att till allmän civil- och kriminallag bör hänföras innehållet af den så kallade 1734 års lag. För svaret af satsen blifva de likväl skyldige och det fordras endast några minuters bläddrande i lagboken för att finna, att den innehåller en stor del administrativ och ekonomisk rätt, hvaraf visserligen under loppet af århundradet det mesta plockats undan, men ändock månget stadgande kvarstår. Det må erkännas vara en brist, åtminstone i teoretiskt hänseende, att icke gränsen blifvit noggrant uppdragen mellan den ekonomiska och den blandade, Konung och Riksdag gemensamt tillkommande lagstiftningen. Men hvad som vid första påseendet förekommer såsom en brist kan vid närmare skärskådande visa sig vara en fördel. Liksom till följd af någon inre nödvändighet har det efter hand gått derhän — och kommer i framtiden otvifvelaktigt att fortgå på samma sätt — att rege-

ringen undviker att afgöra viktigare ekonomiska lagstiftningsfrågor utan att derom rådgöra eller besluta med Riksdagen. I hufvudsak har således Riksdagen långt vidsträcktare lagstiftningsmakt än den eger fordra, och, om den för sin del blott iakttog den lilla grannlagenheten att, då en mindre viktig fråga, som syntes vara af ekonomisk beskaffenhet eller sådan att Riksdagen icke vore säker att den tillhörde dess lagstiftningsråd, väcktes genom enskild motion, öfverlemnade samma frågas slutliga afgörande till regeringen, så vore det en fördel, att gränsen mellan lagstiftningsområdena icke blifvit skarpt uppdragen, emedan detta icke vore möjligt, utan att bestämningen i enstaka fall skulle befinnas felaktig och derigenom förvecklingar blifva oundvikliga. Hvad nu det förevarande stadgandet beträffar, kan hvar och en inse, att här icke är fråga om någon rättsbestämning eller rättsförnärmelse, utan allena om en ordningsföreskrift eller ett polisförbud, och det skulle troligen icke falla någon in att hänföra det till allmän civil- eller kriminallag, om det icke förekomme i 1734 års lag, hvars egenskap af allmän likväl icke förvandlar naturen af dess administrativa eller ekonomiska stadganden. Men jemte de stadganden af denna art, hvilka förekomma i 24 kap. 1 § Byggningsbalken, hafva vi en lag af erkänd ekonomisk beskaffenhet kallad ordningsstadgan för rikets städer af den 24 Mars 1868, hvilken redan vunnit tillämpning på åtskilliga tät bebyggda ställen i landsorten och ännu kan komma att tillämpas på flere ställen. Begge dessa lagar innehålla olika formulerade ordningsföreskrifter till förekommande af ovarsamt umgående med eld, men under det 24 kap. Byggningsbalken stadgar böter för den som ovarsamt med eld umgås å sätt, som der särskildt beskrifves, är det genom en abstrakt regel, som ordningsstadgan i allmänhet förbjuder ovarsamhet icke blott med eld utan äfven med eldfarliga ämnen. Antag att stadgandet i 24 kap. Byggningsbalken, efter den föreslagna ändringen, åberopas mot den, som på annat, än deruti uppgifvet sätt, missvärdat eld eller mot en person, som blifvit tilltalad derför att han t. ex. har för vana att kasta ifrån sig fosforstickor i foderhus eller att vårdslöst behandla eldfarliga oljor. hvarmed han håller sina grannar i ständig oro. Bör lagbudet tolkas såsom kriminallag? Bör domaren anse, att de stadgade böterna för ovarsamt umgående med eld icke äro tillämpliga jemväl å dylikt förfarande med eldfarliga ämnen? Eller får den ändrade bestämmelsen i Byggningsbalken förstås i öfverensstämmelse med den motsvarande föreskriften i ordningsstadgan? Det är icke omöjligt att tankarne härom finnas delade. Och om stadgandet i Byggningsbalken omsider anses olämpligt, huru skall förfaras för att få det ändradt? Skall det ske i samma ordning som allmän civillag och kommunallag ändras eller skall det ske genom den ekonomiska lagstiftningsmakten? Uppenbarligen ligger det en inkomplex uti att genom kriminal- eller civillag bestämme straffpåföljd för ovarsamt umgående med eld, men genom ekonomisk lag för ovarsamt begagnande af eldfarliga ämnen. Dylika inkomplexer i lagstiftningen, vanligen förenade med skiljaktighet i

Skärpt ansvar för ovarsamhet med eld.

(Forts.)

*Skärpt an-
svar för ovars-
samhet med
eld.*

(Forts.)

framställningen af likartade lagbud, draga med sig inkonsekvenser i lagtillämpningen och de senare blifva derefter påförda lagskipningen, fastän de egentligen borde läggas lagstiftningen till last.

Jag bestrider icke, att det stadgande, som Lag-Utskottets utlåtande omförmåler, skulle tariffva rättelse; men jag föreställer mig, att det vore tjenligare, att Riksdagen anhölle hos Kongl. Maj:t om densamma än att sjelf besluta i ämnet, på sätt som vid ändring af civil- och kriminallag tillgår. Emellertid vill jag icke utom i nödfall tillstyrka Kammaren ett beslut, hvars formulering icke blifvit väl betänkt, och inskränker mig därför till att yrka återremiss af betänkandet.

Herr Lagerstråle: Om här vore fråga om att införa en ny bestämmelse om straffpåföljd för den, som ovarsamt behandlar eld i de hänseenden, som här äro i fråga, skulle jag utan tvifvel instämma med den siste ärade talaren. Jag tror dock, att förhållandet är olika, då frågan endast afser en förändring af en uti en redan befintlig, af Konung och Riksdag stiftad, lag stadgad straffpåföljd. Vid sista riksdagen förevar denna fråga äfven och Lag-Utskottet föreslog då endast den förändringen, att påföljden skulle bestämmas till högst 100 daler. Vid föredragningen i Första Kammaren skedde då ingen anmärkning i afseende på befogenheten att vidtaga nämnda förändring på samma sätt som en förändring uti en gällande lag af den beskaffenhet, att Konung och Riksdag gemensamt skola behandla densamma. Den enda anmärkning, som då framställdes och hvilken gjordes af Utskottets dåvarande ordförande, hvilken icke öfvervarit ärendets behandling inom Utskottet, afsåg endast bestämmandet af ett annat maximum än det föreslagna, och detta blef äfven Kammarens beslut. I Andra Kammaren framställdes af en ledamot, som tillika är ordförande i nya lagberedningen, en anmärkning i samma syfte som den siste talarens. Denna anmärkning bestreds af Andra Kammarens ledamöter, hvilka äfven i fråga om innehållet uttalade olika åsigtter, och efter anställd votering föll frågan genom afslag å Utskottets hemställan. Under diskussionen i denna Kammare framhölls, att ordningsstadgan, som den föregående talaren åberopade, på åtskilliga ställen icke vore fullt tillämplig, emedan stadgandet i Byggningsabalken innehölle en så låg straffpåföljd som 5 daler. Ordningsstadgan föreskrifver nemligen, att för den, som med eld ovarsamt förfar, vare, "der icke straff enligt allmän lag eller särskilda i detta afseende af Kongl. Maj:t meddelade stadganden följa bör", bot från och med 5 till och med 100 riksdaler. Den omständigheten att i förevarande § i Byggningsabalken stadgas en så ringa påföljd som 5 dalers böter, hade, enligt hvad som upplystes, föranlett den tillämpning af ordningsstadgan, att ifrågavarande förseelser ansågos icke kunna medföra den i nämnda stadga bestämda påföljd, enär nemligen samma påföljd i allmän lag vore inskränkt till 5 dalers böter. Vid sådant förhållande och då en utsofring ur Byggningsabalken och andra balkar af de bestämmelser, hvilka till sin natur äro af administrativ art, enligt mitt för-

menande lämpligast må ega rum, då från Kongl. Maj:ts sida göres framställning derom, att vid omskrifning af den ena eller andra af dessa balkar, det som hörer till civillag blifver der intaget och det som hörer till den administrativa rätten blifver uteslutet, tror jag, att frågan om detta fränskiljande kan tills vidare anstå.

Skärpt ovarsamhet med eld.
(Forts.)

För närvarande har jag intet annat förslag att framställa, än att, med bifall till Utskottets förslag, den i allmänna civillagen befintliga straffbestämmelsen må höjas i likhet med hvad i ordningsstadgan är för enahanda förseelser bestämdt, och jag tror icke, att detta Utskottets förslag kan tydas såsom något försök att leda Riksdagen in på ett område, der Riksdagen för sitt beslut skulle sakna befogethet.

Herr Bergmanson: För min del tror jag verkligen, att den nu föreslagna lagförändringen är af föga betydelse; åtminstone har jag aldrig hört, att vid våra domstolar någon blifvit tilltalad för ovarsamt umgående med eld, då skada deraf icke uppstått, och det förhåller sig i sjelfva verket så med folkets kännedom om lagar af ifrågavarande beskaffenhet, att det derom vanligen icke vet något, förrän ett visst rättsfall förevarit vid domstolen. För öfrigt torde väl hädanefter, som hittills, böra öfverlemnas åt vederbörande husbönders och matmödrars omtanke att vaka öfver behörig varsamhet vid umgående med eld, enär sådant ju är för enadt med deras eget intresse. Efter hvad jag nu sagt, skulle jag egentligen yrka afslag å Utskottets förslag; men då Lag-Utskottet samfaldt i detta fall måste hafva större erfarenhet än jag, anser jag mig icke böra framställa ett dylikt yrkande. Deremot ber jag få fästa uppmärksamheten på den stora förhöjning i straffet, som blifvit här föreslagen, eller från 5 dalers böter till böter från 10 till 200 daler. Detta torde vara högre än den allmänna strafftariffen i lagen medgifver och det må väl förefalla en hvar något besynnerligt, om en person, som, öfverväldigad af trötthet, somnar från ljuset, skulle af domstol kunna dömas ända till 200 dalers böter. Dessutom förekommer, att nu förevarande lagrum icke är det enda, som talar om ovarsamt umgående med eld, deraf ingen skada sker. 15 kapitlet Byggningsbalken, som handlar om skogseld, talar jemväl om dylika fall och dessa äro, enligt min tanke, af vida större betydelse än det lagrum, hvarom nu är fråga. 15 kapitlet 1 § föreskrifver vissa försigtighetsåtgärder vid svedjande och uraktlåtenhet af dessa beläggas med 10 dalers böter, då skada icke sker, alltså dubbelt så högt belopp, som stadgas i 24 kapitlet. Lagstiftaren har alltså ansett denna ovarsamhet vara af svårare beskaffenhet. Vid sådant förhållande skulle det väl förefalla besynnerligt, om vi nu finge en lag, som bibehölle stadgandet för det svårare fallet, men för det lindrigare stadgade ända till 200 dalers böter. 15 kapitlet 3 § upptager ett annat fall, nemligen om någon tänder upp eld ute på marken af annan orsak än svedjande, och stadgas då 20 dalers böter. Sker det vid torka eller blåst äro böterna 40 daler. Detta är således

Skärpt ansvar för ovarsamhet med eld.

(Forts.)

det högsta ansvar, som kan ådömas för den gröfsta vårdslöshet vid handterande af eld uti sistnämnda fall.

Jag har mig bekant ett fall ifrån min hemort, då några arbetare ströko omkring en sommarnatt och togo hötappar i en lada, hvilka, sedan de blifvit påtända, kastades omkring i buskar och snår intill en närbelägen skog. Detta var icke gjordt i någon ond afsigt, utan af rent okynne och de sökte äfven släcka elden; men denna flammade åter upp och endast af en tillfällighet kom en person att upptäcka den och lyckades äfven att med tillkallad hjälp släcka elden. Hvarken underrätt eller öfverrätt ansåg i detta fall sig kunna tillämpa något annat lagrum än 15 kapitlet 3 § Byggningabalken. Nu hemställer jag, huruvida det kan anses lämpligt, att dessa lindrigare straffbestämmelser skulle komma att qvarstå för de svårare förseelserna; men för den mindre ovarsamhet, hvarom 24 kapitlet 1 § handlar, skulle stadgas böter från 10 till 200 daler.

På grund af hvad jag nu anfört, ber jag att få instämna med de talare, som yrkat återremiss, på det Utskottet må komma i tillfälle att taga dessa anmärkningar i öfvervägande.

Grefve Mörner, Oscar: Det lider intet tvifvel, att frågan om hvad som menas med allmän civillag och hvad som hörer till Konungens administrativa myndighet är en af de mest svårlösta inom den svenska lagstiftningens område; och att inga närmare bestämmelser gifvits för åtskiljandet af dessa frågor, torde väl hafva sin grund deri, att den administrativa lagstiftningen från regeringens sida i allmänhet utöfvats på ett för landet gagneligt sätt och att till följd deraf något behof icke yppats att i detta afseende söka uppdraga några bestämda gränser. Man finner dock, hurusom under olika tider grundsatserna i detta afseende blifvit olika tillämpade, så att regeringen den ena gången utan tvekan utfärdat lagar, hvilka obesträdligen fallit inom civillagens område, men en annan gång afstått derifrån och till och med hänskjutit till den andra statsmakten sådana frågor, hvilka alltför väl kunnat af regeringen ensam afgöras. Hvad som numera kan vara af beskaffenhet att tillhöra den administrativa lagstiftningen utaf de i Byggningabalken förekommande stadganden, är temligen svårt att afgöra, så framt man annars anser, att några af dessa stadganden tillhöra densamma.

Då en ärad talare, hvars ord i dessa frågor med skäl ådraga sig den största uppmärksamhet, här förfäktat den satsen, att Byggningabalken skulle innehålla ganska mycket, som tillhörde det administrativa gebietet, måste jag deremot åberopa de åsigtter, som gjorde sig gällande, då 1734 års lag utkom, eller hvad som innehålles uti Konung Fredriks år 1736 för lagen utfärdade promulgation, der det i 4:de momentet heter: "att denna lag ej innehåller det, som till särskildt förordnade domsäten hörer, eller hvad ekonomie- och politie-förordningar angår, hvilka efter förefallande omständigheter finnas mera förändring vara underkastade". Vid den tidpunkt, då lagen utkom, förklarade alltså Kongl. Maj:t,

att lagens innehåll vore af civillags natur och icke tillhörde det administrativa området. På denna grund lærer väl jemväl nu ifrågavarande stadgande icke kunna anses hänförligt till den administrativa lagstiftningen, utan innefatta en omständighet, för hvilken det tillkommer Riksdagen att gemensamt med regeringen stifta lag. Hvad ordningsstadgan för rikets städer beträffar, så hörer den icke hit; ty Byggningsbalken innehåller icke några politiföreskrifter för städerna, utan denna stadga är en polisförordning. Af sådan anledning kan jag ej annat än anse Riksdagen vara i sin fulla rätt att i detta ämne fatta beslut och att Lag-Utskottet, till hvilket ärendet blifvit hänskjutet, på grund deraf måste anse Kammarens åsigt hafva varit, att ärendet tillhörde Riksdagens behandling, emedan i annat fall frågan hade remitterats till ett tillfälligt Utskott; och enligt min tanke har Utskottet handlat fullt rätt, då det upptagit motionen till behandling, men skulle deremot hafva begått ett stort fel, om det skjutit densamma ifrån sig.

Skärpt ansvar för ovarsamhet med eld.
(Fortsa.)

Hvad nu sjelfva saken beträffar, så får jag erkänna, att jag är ytterst litet intresserad af hvad beslut som kommer att fattas. Jag har dock för min del deltagit i det beslut, Utskottets majoritet fattat, och jag tror detta vara riktigt, emedan ansvaret för närvarande är för ringa, då stor skada möjligen kan inträffa af ett ovarsamt umgående med eld.

En föregående talare har citerat lagens stadganden om skogseld och ansåg som ett fel, att icke äfven dessa blifvit reviderade. Men Lag-Utskottet har icke någon motionsrätt och icke heller befogenhet att inlåta sig på undersökningar, huruvida ett eller annat lagrum kan behöfva ändras. Detta tillkommer lagberedningen och Lag-Utskottet får inskränka sig till att pröfva och bedöma de ärenden, som varda till Utskottet hänvisade. — För öfrigt må man säga om skogseld hvad man vill; men viktigare torde dock vara; att man sköter elden så, att icke gårdar och byggnader brinna upp. För min del tycker jag den nu föreslagna straffbestämmelsen alldeles icke vara för hög. Tio daler är i våra dagar en ringa bot och motsvarar icke de fem dalers böter, som stadgades, då lagen skrefs, ty efter då gängse kurs var en silfverdaler lika med två tredjedelar af en riksdaler specie. Latituden af 10 till 200 daler är densamma som förekommer på många ställen i strafflagen och torde icke heller vara orimlig.

Att återremittera ärendet tror jag icke skulle tjena till något, ty det finnes intet, som behöfver utredas, och Utskottet har annat att göra än att taga emot onödiga återremisser. Den som icke är nöjd med förslaget, må yrka afslag derå, men ej återremiss, ty dertill saknas enligt min tanke all anledning. För min del hemställer jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr Carleson: I anledning af hvad Herr Lagerstråle yttrade tillåter jag mig erinra, att lagbudet, sådant det är, verkar hvarken ondt eller godt, emedan det är nästan okänt. Ingen frågar efter det; och om det skall ändras, så medgifver jag, att

Skärpt an-
svar för ovar-
samhet med
eld.
(Forts.)

Utskottet har rätt deruti, att straffet bör sättas högre, än det nu är. Men om man vill vidröra lagstadgandet, så är det icke nog att höja bötesbeloppet; man måste äfven tillse, att lagbudet uppställes så, att det passar ihop med lagstiftningen i öfrigt, och jag tror icke det går an att stanna vid den lydelse, det fick i 1734 års lag. Icke kan man väl belägga deruti beskrifna sätt att ovarsamt behandla eld med så höga böter, som nu föreslagits, men å landet lemna onäpst vårdslösheten i behandling af eldfarliga ämnen, som i staden bör bestraffas enligt ordningsstadgan såsom någonting fullt ut lika farligt. Lagbudet behöfver kompletteras och förbättras; men hvem tillkommer makten att göra detta? Är Kongl. Maj:ts förordnande otillräckligt, utan att Kongl. Maj:t förut begärt Riksdagens bifall dertill? Kan det nekas, att Riksdagen onödigtvis tager befattning med saker, som icke tillkomma dess behandling och derigenom endast förorsakar onödiga svårigheter? Jag har tillåtit mig att exempelvis fästa uppmärksamheten på detta ärende, emedan det förhållande, som dervid förekommer, har inträffat flere gånger förut och troligen kommer att inträffa flere gånger hädanefter, nemligen att Riksdagen, utan berättigad grund, liksom af en nyck drager under sig delar af lagstiftningen, som icke tillkomma densamma; ty huru man än behagar konstruera begreppen civil- och kriminallag, kan icke till dem hänföras förbud mot ovarsamt umgående med eld, då rättsförmärelse derigenom icke sker eller åsyftas. Den omständigheten, att ett lagbud står i 1734 års lag, har efter år 1809 vid nästan hvarje riksdag indirekt erkänts icke vara någon grund för att anse det samma vara af civil- eller kriminallags natur.

Herr Lagerstråle: Endast några ord ber jag att få tillägga, hufvudsakligen till följd af den siste talarens yttrande. Just den omständighet, att man velat undvika att intränga på ett område, som icke vore att hänföra till den civila eller kriminella lagstiftningens, utan tillhörde polisstadgandena, har föranledt att man utöfver bötesbeloppet icke velat ändra ett ord i lagbudets nuvarande lydelse. Det är gifvet, att, om man skulle tänka på alla de oegentligheter i hithörande delar af lagstiftningen, som nu förefinnas, och söka få dem homogent förändrade, man måste företaga en långt vidsträcktare lagförändring, än här nu förordas. Något sådant kan antagligen icke komma till stånd på annat sätt, än att Kongl. Maj:t på en gång tager hela frågan under öfvervägande, fränkiljer hvad rätteligen bör betraktas såsom polisstadgande och för Riksdagen framläggas endast hvad derefter återstår.

Det är att bemärka, att både den siste talaren och den af mig förr omnämnde ledamot i Andra Kammaren, som delar hans åsichter, anse nödvändigt, att Konung och Riksdag gemensamt upphäfva nu ifrågakomma lagstadgande, innan Kongl. Maj:ts rätt att i administrativ väg meddela nya föreskrifter kan tillämpas. Gifver således befintligheten af den nu gällande lagen åt dessa stadganden den helgd, att äfven de, som säga dem vara polisstadganden, måste erkänna, att de endast genom Konungs och Riksdags ge-

mensamma beslut kunna borttagas; är det då — frågar jag — något oegentligt att förändra straffpåföljden i en lagparagraf på enahanda sätt som skulle iakttagas vid paragrafens upphäfvande. Det kan jag icke fatta eller erkänna och något nytt är det visserligen icke. Om Riksdagen ville hafva detta bötesstraff höjdt, vore ju nödvändigt att Riksdagen beslutade om dess borttagande; men skulle det vara lämpligt att ur stadgandet bryta ut bötespåföljden utan att sätta något annat i stället?

*Skärpt an-
svar för ovar-
samhet med
eld.
(Forts.)*

Orsaken, att detta lagbud så sällan tillämpas, ligger väl deri, att den stadgade påföljden, fem dalers böter, är så lindrig, att det icke fallit någon in att för dess tillämpning anställa åtal mot den, som ovarsamt behandlat eld. För att stadgandet skall medföra någon verkan, måste straffet höjas, och här har Utskottet föreslagit dess höjande till likhet med hvad i ordningsstadgan blifvit af Kongl. Maj:t bestämdt att gälla för rikets städer och de delar af landet, såsom köpingar, större fiskelägen och byar, som på grund af särskilda beslut läggas under densamma tillämpning.

I likhet med en föregående talare anser jag, att en återremiss icke skulle komma att leda till någon förändring i sak, utan böra åsigtorna nu ställa sig antingen för bifall till hvad Utskottet hemställt eller för afslag derå. Efter hvad jag erfarit har Andra Kam-maren redan bifallit Utskottets förevarande Utlåtande, och an-håller jag, att äfven denna Kammare måtte dertill lemna sitt bifall.

Herr Carleson: Jag ber om ursäkt, att jag ännu en gång tager till ordet i denna sak för att anmärka, att det är den all-männa grundsatsen, jag önskat häfda. Den särskilda lagfrågan är här af ringa vikt. Af den siste talarens yttrande föränlätas jag att jemväl erinra, att icke blott en stor del af Byggnings-balken, utan äfven åtskilliga, högst viktiga delar af Handelsbalken blifvit såsom ekonomisk lag ändrade eller upphäfda, utan att Kongl. Maj:t ansetts hafva bort derom besluta med Riksdagen. Obestridligt är att från år 1734 till denna dag har den samma år antagne lagen företrädesvis ansetts innehålla hvad man kallat all-män lag, men icke lär någon lagfaren person, som velat iakttaga juridisk terminologi, dristat på allvar påstå, att 1734 års lag in-rymde allenast civil- och kriminallag; och för min del har jag aldrig föreställt mig, att de många förvaltnings- och hushållnings-stadganden, hvilka der hafva fått plats, nödvändigt fordrade Riks-dagens hörande för att kunna af Kongl. Maj:t ändras eller rättas. Den förevarande frågan är i och för sig af den ringa vikt, att, hellre än att åstadkomma en så fantastisk anordning, att vi rörande ovarsamt umgående med eld skulle erhålla en lag, till-hörande Konungens och Riksdagens gemensamma lagstiftnings-område, och en annan, tillhörande Kongl. Maj:ts särskilda lag-stiftning, borde lagändringen förkastas.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Lag-Utskottets förevarande Utlåtande och dels återremiss

deraf, framställes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den första med många ja jemte åtskilliga nej, och den senare med många nej jemte åtskilliga ja; hvarefter proposition på bifall till Utlåtandet förnyades, och sedan dertill svarats många ja jemte några nej, förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

*Upphäfvan-
det af skyl-
digheten att
upprätta och
underhålla
milstolpar.*

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 25 och 27 Februari bordlagda Utlåtande N:o 10, i anledning af väckt motion om upphäfvande af 25 kap. 3 § Byggningsabalken.

Herr Samzelius: På sätt Kammaren behagade inhemta, har jag vid Lag-Utskottets förevarande utlåtande låtit anteckna min reservation. Denna fråga kan måhända synas allt för ringa för att sysselsätta Kammaren dermed; men om den också i och för sig sjelf icke eger någon större betydelse, ingår dock deri vissa principfrågor, som icke äro så alldeles oförtjenta att beaktas. Jag har i min reservation temligen utförligt sökt utveckla mina åsikter och, under förutsättning att Kammarens ledamöter tagit kändedom derom, kan jag i sak icke behöfva vara vidlyftig.

Jag sade, att här ingå åtskilliga principfrågor, bland andra den, huruvida Riksdagen, sedan den begärt utredning af ett visst ärende och en komité blifvit tillsatt för frågans behandling, må, innan utredningen blifvit afslutad, ånyo taga saken om hand och i afseende derå fatta definitiva beslut. Något sådant har icke tillförene under min tid egt rum. Vidare förekommer här ett egenomligt sätt att behandla stadganden angående allmänna skyldigheter, i det man skulle upphäfva en skyldighet, innan man ännu blifvit ense om, huru dermed för framtiden skall ordnas. Om vi t. ex. skulle vara ense om, att indelningsverket numera icke uppfyller fordringarne på landets försvar, skulle det därför vara klokt och lämpligt att, innan vi kommit öfverens om att ordna vårt försvar på ett annat bättre sätt, upphäfva indelningsverket? Såsom en tredje principfråga kan slutligen betraktas, huruvida, när Riksdagen så nyligen fattat beslut i ämnet och af Kongl. Maj:t fått till svar, att beslutet icke kunnat godkännas, samt därför blifvit anförda synnerligen giltiga skäl, dem Utskottet icke ens försökt vederlägga, man bör komma med ett iteratum till Kongl. Maj:t. Det synes mig icke vara värdigt Riksdagen att så handla. Man kan väl säga, att Utskottet sökt gifva ett nytt uppslag åt frågan; men genomläser man betänkanDET, måste man känna sig benägen att på det tillämpa den gamla satsen, att der förekommer åtskilligt sant och åtskilligt nytt, men det sanna är icke nytt och det nya icke sant. Det är sant, att ändamålet med de gamla milstolparne icke tillräckligt vinnes, och det har icke heller jag velat påstå, men det är ett nytt påstående af Utskottet, att dessa afståndsmärken för framtiden äro alldeles obehöfliga. För detta påstående har Utskottet icke heller gifvit några skäl, utan endast yttrat, att det förekommer Utskottet så. Hvarpå stöder sig Ut-

skottet dervid? Jag tror, på grund af ett yttrande af en person inom Utskottet, som ansågs sakkunnig, att man kan finna hvilka afstånd som helst med tillhjälp af en ekonomisk karta och ett cirkelbestick. Detta tror jag dock icke vara förhållandet; och efter hvad som sedermera kommit till min kännedom, är den sakkunnige personen icke fullt opartisk; ty han står i så nära förhållande till motionens författande, att han icke kan vara deraf oberörd. Derom är dock icke lämpligt att vidare yttra sig, då ingendera af dessa personer sitta i Kammaren, och jag medgifver gerna, att, hvilka underskrifter motionen än bär, den bör behandlas lika af Utskottet; men det föll sig eget, att den person, som i Utskottet meddelade dessa upplysningar, på goda skäl anses såsom den der författat motionen. För öfrigt är det väl tidigt och raskt att, innan man fått klart för sig, huru det skall ordnas med de nya afståndsmätarne — och sådana mätare komma efter min åsigt alltid att bibehållas — helt enkelt upphäfva lagbudet rörande de gamla. Jag har under den temligen långa tid, jag följt med de allmänna ärendena, icke sett något motsvarande handlingssätt; och det må nu kallas konservatism eller hvad som behagas, men äfven i sådana här saker bör man väl iakttaga ett förfaringsätt, som är Kammaren och Riksdagen värdigt.

Hvad nu angår min reservation, så skiljer den sig icke så mycket från Utskottets mening, ty den syftar åt samma håll eller att det är obehöfligt att vidare underhålla nuvarande milstolparne under den tid, som kommer att förflyta, innan det nya metersystemet skall börja tillämpas. Af detta medgifvande följer dock ej, att icke nya afståndsmärken behöfva uppsättas och underhållas; och om icke staten kommer att öfvertaga hela väghållningsbestyret — något, som jag icke tror, men icke heller är rätte mannen att yttra mig öfver — förefaller det väl oegentligt, att staten skulle befatta sig med underhållet af afståndsmärken.

Sedan detta ärende förevar i Utskottet, har jag fått veta, att yttrande deröfver blifvit infordradt från Konungens samtliga Befallningshafvande. Af dessa yttranden har jag tagit kännedom. Visserligen är det sant, att de fleste uttalat sig för upphäfvande af nu gällande lagbud; men de hafva egentligen icke talat annat än om obehöfligheten af de nuvarande afståndsmärkena, utan att yttra sig öfver frågan, om nya märken sedermera kunde erfordras, och de hafva för sina uttalanden i allmänhet icke åberopat några skäl. Bland Konungens Befallningshafvande hafva för öfrigt fem yttrat sig emot förslaget och dessa hafva gjort sig stort besvär att utreda frågan och bevisa olämpligheten af lagbudets upphäfvande. Vid pröfning af frågor måste skälen icke räknas, utan vägas, och hvad desse fem anført, har Kongl. Maj:t funnit vara af sådan vikt, att han, i strid mot hvad öfrige 19 Konungens Befallningshafvande tillstyrkt, låtit lagbudet qvarstå. Att på samma sätt skälen må vägas och icke räknas hoppas jag skall blifva förhållandet, då Kammaren fattar sitt beslut, och Kammaren således icke räknas för mycket derpå, att endast två hafva reserverat sig mot Utskottets hemställan.

*Upphäfvan-
det af skyl-
digheten att
upprätta och
underhålla
milstolpar.
(Forts.)*

*Upphöfvan-
det af skyl-
digheten att
upprätta och
underhålla
milstolpar.
(Forts.)*

Jag vill till sist anmärka, att endast en del, af hvad jag i min reservation anført, kommit till Utskottets kännedom, vid det tillfälle, då frågan der afgjordes. Der togs som ett axiom, att det nästan vore en barbarism att hafva afståndsmätare, och att sådana skulle finnas endast i vårt land. Jag var då icke beredd att bekämpa en sådan uppfattning; men jag har sedermera tagit kännedom om hvad andra länders lagar i sådant afseende innehålla och meddelat något deraf i min reservation. Deraf synes, att vi icke skilja oss från andra länder i det fallet. — Jag anhåller om bifall till min reservation.

Herr Ekström: Innan Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 14 Maj 1876 förekom till pröfning hos Kongl. Maj:t, infor- drades, på sätt af en talare redan blifvit omförmäldt, länsstyrelsernas utlåtande om hvad Riksdagen föreslagit. Bland de länsstyrelser, som afstyrkte bifall till Riksdagens förslag, var äfven länsstyrelsen i Jönköpings län. Då jag vid granskning af Utskottets nu förevarande betänkande icke funnit mig föranlåten att frånträda de åsikter, jag i mitt då afgifna utlåtande framhållit, anser jag mig pliktig att nu yttra några ord i ämnet. I utlåtandet framhålls till en början, att redan i Kongl. brefvet den 14 Juli 1729 förklaras, att milstolpar å allmänna vägarne borde af de väghållningsskyldige bekostas samt af gråsten förfärdigas. Uti gästgifverordningen af den 12 December 1734 återfinnes samma föreskrift om milstolpars uppsättande utmed de allmänna landsvägarne och i Kongl. resolutionen den 8 Januari 1735 förklaras, att inga andra borde för allmänna landsvägar anses, än de, som antingen gå genom landet och äro med gästgifvaregårdar försedde, eller som derefter komme att i laglig ordning anläggas och med gästgifvaregårdar förses. Meningen synes sålunda hafva varit, att milstolpar skulle finnas vid de egentliga hufvudvägarne; men sedermera har äfven vid många häradsvägar, invid hvilka gästgifvaregårdar blifvit förlagda, upprests milstolpar. Så är åtminstone förhållandet i de två län, jag haft äran att förvalta.

I den skrifvelse, Riksdagen år 1876 aflät, framhölls, att vigten och nyttan af att hafva milstolpar numera skulle förminskats i följd af de stora förändringar i det industriella lifvet, som jernvägsanläggningarna förorsakat. Naturligt är dock, att den, som reser, behöver känna afstånden emellan de särskilda skjutanstalterna. Dessa skola återfinnas på skjutstafloerna; men för att kunna angifva dem, måste man känna dem för att kunna pröfva alla de mångfaldiga reseräkningar, som ingifvas till Konungens Befallningshafvande, måste man också känna afstånden; och jag hemställer, huru det skall vara möjligt för länsstyrelserna att kontrollera alla dessa uppgifter, om man icke har märken, som utvisa afstånden. Att genom den i Kongl. kungörelsen den 5 December 1873 meddelade föreskrift, att allmänna vägarne längd emellan gästgifvaregårdar skall beräknas i hela mil och tiondelar af mil, den praktiska nyttan af milstolparne skulle hafva förminskats, kan vara sant i afseende å de märken, som utvisa

$\frac{1}{4}$ och $\frac{3}{4}$ mil; men de milstolpar, som utvisa hela och halfva mil, göra fortfarande samma gagn.

När Kongl. Maj:t pröfvade denna fråga, fann Kongl. Maj:t, såsom det vill synas, de afstyrkande länsstyrelsernas utlåtanden vara förtjent af större uppmärksamhet än de tillstyrkande länsstyrelsernas yttranden. Kongl. Maj:ts beslut innehåller åtminstone, att Kongl. Maj:t icke fann skäl att då godkänna Riksdagens förslag. Bland annat står det i Kongl. Maj:ts beslut, att ifrågasvarande skyldighet, nemligen att upprätta och underhålla milstolpar, framdeles kunde böra tagas i anspråk, för den händelse, att det efter vägarne uppmätning enligt det metriskasystemet skulle finnas behöfligt att förse dem med nya afståndsmätare. Då lagen uttryckligen ålägger häradet att vid hvarje hel mil å landsväg rätta upp stolpar eller stora stenar, har jag icke funnit någon betänklighet vid att ålägga de väghållningsskyldige inom häradet att, der så behöfves och de gamla milstolparne luta till sitt förfall, upprätta nya sådana. Deremot hafva icke heller några besvär blifvit anförda och den kostnad, som är förenad med detta upprättande af nya milstolpar i de gamlas ställe, är, då den, såsom sig bör, fördelas på en längre följd af år, af så ringa betydighet, att den knappast är värd att nämnas. Från länsstyrelsens synpunkt måste jag hafva kvar de betänkligheter, som göra, att jag ej kan se något lagligt skäl att upphäfva stadgandet i 25 kap. 3 § Byggningsbalken. Huru skulle man annars kunna reda sig med kontrollen öfver reseräkningarne. Generalpoststyrelsen vill för upprättandet af sina skjutskontrakt ofta hafva reda på väglängden mellan de olika stationerna. Med tillhjälp af redan befintliga afståndsmärken och något kalkylerande, der dessa märken ej räcka till, kan man nu approximativt uppgifva de efterfrågade afstånden; men icke inser jag, huru, om afståndsmärkena alldeles togos bort, Konungens Befallningshafvande skulle kunna fullgöra dessa poststyrelsens uppdrag.

Att utbytet från gamla mil till nymil skulle föranleda någon förändring, kan jag icke finna. Då man känner skilnaden mellan den gamla milen och nymilen, är det lätt att flytta stolparne till de rätta afstånden. Emellertid vill jag icke påstå, att vi skola bibehålla stolpar vid hvarje fjerdedel och tre fjerdedels mil. Väl är det sant, att i Finland utkom, för icke längre tid sedan än år 1831, en förordning, som bestämde, att allmän landsväg skall vid skeende mätning indelas i werst och vid hvarje werst, — ungefärligen motsvarande en tiondedels mil hos oss — fördes med stolpar; men detta vore dock alldeles för mycket begärdt här i landet. I hvarje fall måste jag instämma i den förre talarrens åsigt, att, först då den stora frågan om väghållningsskyldigheten förekommer till behandling, det är tid att få förevarande fråga pröfvad. — Jag har blott velat framhålla dessa betänkligheter, men har icke något yrkande att göra.

Herr Fröman: Då jag under de sista 18 åren kanske mer än de flesta här i Kammaren anlitat landsvägarne inom alla delar

*Upphäfvan-
det af skylldig-
heten att
upprätta och
underhålla
milstolpar.
(Forts.)*

*Upphäfvan-
det af skyldig-
heten att
upprätta och
underhålla
milstolpar.
(Forts.)*

af riket, tror jag mig besitta någon erfarenhet i afseende på det ärende, som nu är före. Med denna erfarenhet kan jag icke förlika Lag-Utskottets åsigt i fråga om obehöfligheten af milstolpar eller andra afståndsmätare. Sådana hafva nu funnits öfver 200 år och de hade väl icke upprättats och fortfarande underhållits utan något ändamål. Jag vill i förbigående påpeka, att de haft till och med en uppfostrande inverkan, då de gifvit en praktisk måttstock för föreställningen om afstånd. Detta är dock endast en bisak; i andra afseenden hafva de vida större betydelse. Man reser t. ex. med skjuts och stannar vid ett ställe som ligger emellan två skjutsstationer. Då uppstår frågan, huru långt från närmaste gästgifvaregård man begagnat skjutsen. Frågar man skjutsbonden och den person till hvilken man kommit, kan man, åtminstone efter min erfarenhet, vara öfvertygad, att alltid erhålla olika svar. För att då sjelf kunna bilda sig en öfvertygelse och få någon mätare på afståndet, måste man räkna de mil eller fjerdingsvägsstolpar, man passerat. Har man åter ingen anledning att på det sättet stanna mellan gästgifvaregårdarne för att — såsom med mig varit fallet — besöka tingsställen och häradshöfdingar, kan det inträffa, att man kör trött och måste skaffa andra hästar. Mellan förra skjutsbonden och den, som tillsläpper de nya hästarne, uppstår då lätteligen tvist, om huru långt man kommit från gästgifvaregården, och den tvisten kan knappast rättvisligen slitas, om afståndsmätare icke finnas.

Något för mig öfvertygande skäl att eftergifva den häradet nu åliggande skyldigheten att underhålla afståndsmätare har jag icke kunnat finna, och frågan, huruvida, när vägarne blifva indelade efter det nya metersystemet, afståndsmätare skola upprättas eller icke, hör egentligen icke hit. Dock är jag fullkomligt öfvertygad att, när den tiden kommer, man skall anse det nödvändigt att dylika mätare fortfarande finnas.

Orsaken, hvarföre man nu är så angelägen om framgång åt Utskottets förslag, kan väl icke vara någon annan, än fruktan för de kostnader upprättandet af nya afståndsmätare skall medföra; ty underhållet af de gamla kan väl icke vara något att tala om. Denna farhåga kan lätteligen undanrödjas genom en förklaring, att det icke åligger häradet att upprätta nya afståndsmätare. Detta vore äfven i min tanke billigt, och jag skulle icke hafva trott, att en sådan skyldighet kunnat under närvarande förhållande, när ett nytt längdmått för landsvägarne redan är beslutadt, ifrågasättas, om icke Utskottet antydt, att åtskillige Konungens Befallningshafvande i den vägen skulle vara allt för stränga. Sådant kan dock förekommas, utan att sjelfva lagparagrafen upphäfves, hvilket jag anser betänkligt; ty genom att stryka ut denna paragraf, skulle man lemna alldeles obestämdt, hvem denna skyldighet i framtiden skall åligga. För att emellertid lugna de närmaste bekymren, eller väghållningsskyldiges fruktan att behöfva upprätta nya afståndsmätare, hafva reservanterne inom Utskottet framställt ett förslag, som jag, hvad uppställningen beträffar, icke

kan helt och hållet gilla, ehuru jag kommer till alldeles samma resultat. Jag anhåller därför om proposition på följande förslag:

att Riksdagen må för sin del besluta en förordning, som i fråga om tillämpningen af 3 § i 25 kap. Byggningabalken förklarar,

att vederbörande tills vidare må vara befriade från skyldighet att uppsätta nya stolpar eller stenar, å hvilka vägens längd är utmärkt.

*Upphäfvan-
det af skyl-
digheten att
upprätta och
underhålla
milstolpar.
(Forts.)*

Herr Lagerstråle: Af de anmärkningar, som blifvit framställda mot Utskottets förslag, anhåller jag att först få besvara den, hvarigenom det blifvit antydt, att det förslag till bifall, som nu är gjort, skulle innefatta en bristande grannlagenhet mot det beslut, Kongl. Maj:t förut i ärendet fattat. Jag ber dervid få upplysa, att de motiv, som af Kongl. Maj:t blifvit åberopade såsom skäl för afslag å Riksdagens framställning, voro: "Kongl. Maj:t hade icke funnit skäl godkänna Riksdagens förslag, då, äfven om det med milstolpar afsedda ändamål endast ofullständigt vore genom de nu befintliga vunnet, dessa likväl icke vore utan all nytta, samt vid sådant förhållande och då ännu en följd af år komme att förflyta, innan det metriska systemet blefve tillämpadt, tillräcklig anledning ej förefunnes att redan nu besluta upphäfvandet af all skyldighet att upprätta och underhålla milstolpar, helst deras vidmakthållande under ytterligare några år icke kunde blifva synnerligen betungande, hvartill komme att ifrågasvarande skyldighet kunde böra framdeles tagas i anspråk för den händelse, att det efter vägarnes uppmätning enligt det metriska systemet skulle finnas behöfligt att förse dem med nya afståndsmätare." Alla de först uppräknade skälen referera sig till det sista, nemligen att skyldigheten borde bibehållas för att man skulle kunna vid det nya systemets införande taga i öfvervägande, huruvida dess befintlighet då borde tagas i anspråk. Det är genom att behandla frågan från en annan ståndpunkt än den vid ärendets afgörande hos Kongl. Maj:t förut behandlats, som Utskottet kommit till sitt resultat, nemligen att för framtiden sådana afståndsmätare icke skulle finnas erforderliga, hvarföre Utskottet ansett sig böra tillstyrka motionärens förslag. Om Riksdagen omfattar denna mening, ligger ju deri tillräckligt antydt, att det är på annan grund, än förra gången som Riksdagen nu förnyat sitt beslut, nemligen att det befintliga lagstadgandet icke bör tagas i anspråk vid uppförande af nya afståndsmätare för framtiden; ty icke behöfver man i lagen bibehålla stadgandet om häradets skyldighet att uppföra milstolpar, om man anser, att de böra åstadkommas genom allmänna medel efter det nya systemets införande.

En talare har ansett, att Utskottet icke skulle hafva haft något skäl för sin tillstyrkan. Jag vill då hänvisa till, att det skäl, som här åberopats, är, att erfarenheten gifvit vid handen, att några egentliga olägenheter icke uppstått vid redan nu inträffade fall, att man antingen varit i saknad af milstolpar, så-

*Upphåfan-
det af skyl-
drigheten att
upprätta och
underhålla
milstolpar.
(Forts.)*

som å nya vägar af beskaffenhet att milstolpar invid dem icke enligt lag behöft uppsättas, eller ock haft sådane, som rent af varit vilseledande, såsom der genom vägs omläggning eller om-mätning, eller genom mötande vägars olika utgångspunkter gamla läget för milstolparne icke fortfarande förblifvit det rätta. Icke kan fördelen ligga deri, att man ser dessa stenkummel uppförda vid vägarne utan deri att de utgöra vägledning vid bestämmande af afstånden. Den siste talaren, som säkerligen rest mera i vårt land än de fleste af Kammarens ledamöter, har sjelf sagt, att vid kollision med den skjutsande rörande väglängden har den ene upp-gifvit afståndet på ett sätt och den andra på ett annat, utan att milstolparne dervid gifvit tillräcklig ledning. Jag tror icke heller, att en tvist om afstånden slites genom milstolparne. De hafva dessutom, sådana förhållandena på landet nu äro, förlorat en stor del af sin förra betydelse. Så länge vägarne utgjordes allenast af några större stråkvägar, der milstolparne hade en systematiskt fortsatt rigtning, utgjorde de för resande på dylika vägar en fullständig och god ledning; men då till dessa vägar stöta andra vägar, der milstolpar saknas, eller der vägens fördelning skett från annat håll, så kommer för alla vägförande från dessa håll denna fördelning af vägen att i ena fallet blifva för lång och i andra fallet för kort. Huru många häradsvägar finnas dessutom icke, der skjutsanstalter finnas, men der inga milstolpar finnas? Jag tror man ändock bergar sig der ganska bra.

En Utskottsledamot har åberopat, att inom Utskottet såsom axiom antagits, att i andra länder icke finnes milstolpar. Det har jag såsom ordförande i Utskottet icke hört någon tala om, lika litet som jag hört, att man ansett milstolparne obehöfliga på den grund att afstånden lätt skulle bestämmas genom afpassningar på ekonomiska kartor öfver orten. Inom Utskottet framhölls, att i ett eller annat län genom en af Konungens Befallningshafvande utfärdad namnförteckning på alla gästgifvaregårdar och afstånden dem emellan äfvensom till de ställen, som voro föremål för en större trafik, kunde, om dessa förteckningar blefve offentliggjorda, afstånden bedömas alldeles oberoende af huruvida milstolpar funnos eller icke. Detta är något helt annat än att mäta afstånd med passare på kartor. I hvad mån denna utväg af flere Konungens Befallningshafvande varit anlitad, derom har Utskottet icke kunnat uttala sig, men jag föreställer mig, att det icke saknas medel för samtliga Konungens Befallningshafvande att skaffa sig fullständiga upplysningar om dessa förhållanden.

Redan nu hafva ju förändringar skett i grunden för milindelningen, då nu mera milen delas i tiondedelar. Derigenom hafva redan nu milstolparne på en qvart och tre fjerdedels mil icke samma betydelse som förut, då milen delades i fjerdedelar och åttiondedelar. Ännu mindre kunna de gamla milstolparne vara till gagn, då nymilen skall tagas till utgångspunkt för afståndsberäkningen. Då återstår den frågan: i hvad mån kan denna skyldighet blifva till gagn för nya afståndsmätars uppställande? Äfven denna sida af saken betraktades inom Utskottet och der

framhölls, på skäl, som icke kunna undanskjutas, att, då förändring i vägindelningen var en uteslutande följd af förändrad lagstiftning, hvarigenom nyttan af de redan befintliga afståndsmätarne tillintetgjordes, det skulle vara en för sträng tillämpning af detta nu ifrågavarande lagbud, om den nu varande skyldigheten skulle utbytas mot skyldighet att uppsätta nya afståndsmätare på hvarje tiondedels mil.

*Upphäfvan-
det af skyl-
digheten att
upprätta och
underhålla
milstolpar.
(Forts.)*

Sjelfva lagbudet lyder: "vid hvarje hel mil å landsväg sätte häradet upp stolpar eller stora stenar, och mindre vid hvarje half och fjerdedels mil, derå miltalet utmärkt är." Jag vet ganska väl, att detta i lagen stående uttryck "häradet" tolkats och tillämpats såsom betydande *de vägbyggnadsskyldige*, men med den tendens lagtolkningen nu har att endast efter ordalydelsen tillämpa lagen, kan jag ganska väl inse, att tvifvel hos myndigheterna kan uppstå, huruvida "häradet" kan anses liktydigt med "de vägbyggnadsskyldige". Jag vill icke uttala mig om, hvilkendera tolkningen kan vara den rätta, men att jag ganska väl kan föreställa mig, att sådant tvifvel kan uppstå, har jag ansett mig icke böra förtiga.

Föreskriften angående häradets skyldighet i detta afseende var ganska litet betungande i äldre tider. Häradet hade då andel i sakören, som ingalunda voro utan betydenhet. I samma stund den nya strafflagen infördes upphörde detta, äfvensom en del andra böter, som gingo till treskiftes, och häradets andel blef ingen. Andå till 1869 hade häradet ersättning af statsmedel för dessa, men från och med år 1869 har detta upphört. Den utföll i olika härader till olika belopp. Högst uppgick den inom ett härad i södra Sverige till 229 kronor. Den utföll, som sagdt, ganska olika beräknad efter fem års medeltal.

Såsom en af de föregående talarne ganska riktigt framhållit, är det högst viktigt, att myndigheterna, Konungens Befallningshafvande i främsta rummet, hvar och en för sitt län, hafva fullkomligt reda på afstånden mellan de stationer, hvarifrån skjuts utgår, men det är väl dervid icke milstolparnes dervaro, som bestämmer afstånden, utan den uppmätning, som i äldre tider föregått och blifvit antagen såsom den officiella. På några ställen har ommätning skett, dervid den gamla uppmätningen befunnits oriktig, men blifvit rättad. Jag kan icke föreställa mig, att i följd af det metriskas systemets antagande det skall blifva en allmän ny uppmätning af vägarne i Svea land, utan den första åtgärden blir väl att evalvera de gamla beräkningarna efter fastställda grunder till det nya miltalet och resultatets införande i dagböckerna utan sådan allmän ommätning af vägarne. Ty jag tror, att ny uppmätning skulle medföra en utgift af ganska omfattande beskaffenhet, och icke kan jag tro, hvarken att de väghållningsskyldige kunna förpligtas bekosta det, eller att entreprenörerne lära göra det, i annat fall än der de hafva anledning förmoda, att den gamla vägmätningen är oriktig och att en ommätning skulle bereda dem en fördel.

Upphäfvandet af skyldigheten att upprätta och underhålla milstolpar.
(Forts.)

För min del tror jag den fråga, som i och för sig bör afgöras, vara den, huruvida man anser, att dessa milstolpar i sin nuvarande eller i annan form äro nödvändiga för landet.

Någon civilisatorisk betydelse kan jag dock icke, på sätt en talare gjort, tillerkänna milstolparne.

Jag anhåller på grund häraf om bifall till Lag-Utskottets betänkande.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Den förste talaren, som i denna fråga yttrade sig, påstod att af alla de nitton landshöfdingar, som uttalat sig *för* Riksdagens förslag, ingen skulle hafva anfört något skäl för sin åsigt. Det var ett så skarpt påstående, att jag tillät mig se efter, huru det dermed kunde förhålla sig, och jag fann då, att de kraftigaste skälen blifvit anförda af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens län. Goda skäl voro redan anförda af Riksdagen och det var därför obehöfligt, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande dertill skulle anföra ytterligare skäl, men landshöfdingen i Norrbottens län säger emellertid, att han hört landstinget i länet och att det instämt i Riksdagens åsigt, att milstolparne äro obehöfliga och därför ej böra bibehållas, och vidare säger han: "För egen del får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande underdånigst anföra, att milstolpar nu mera icke inom länet uppfylla det med deras uppförande afsedda ändamål, då genom många vägomläggningar och väganläggningar rubbningar inträffat, hvilka dels föranledt flyttning af, dels bort föranleda till ständiga flyttningar af milstolparne, på det de skolat kunna tjena vägfarande till någon verklig ledning i afseende på beräkningen af tillryggalagda vägfstånd", och ytterligare tilllägger han: "att den kostnad, som dylika omflyttningar kräft och genomfördt för hela länet skulle komma att medföra, icke kan anses motsvara den fördel, som deraf vägfarande beredes; att, i händelse det skulle anses nödvändigt att på något sätt angifva väglängder, sådant skulle kunna ske på ett långt billigare sätt än genom milstolpar; samt att, genom införande i en snar framtid af ett nytt måttssystem och deraf antagligen framkallad ny uppmätning af alla allmänna vägar, skyldigheten att enligt denna uppmätning uppföra nya milstolpar skulle varda särdeles betungande för härader, som numera icke hafva nämnvärda inkomster af sakören att för detta ändamål använda". Detta anser jag vara skäl nog. — Orsaken, hvarför jag för några år sedan upptog denna fråga, var den, att jag då bodde i en aflägsen del af landet, der man var fullkomligt okunnig om milstolparnes betydelse, nämligen så, att man icke kunde få dem att gå i hop, emedan man icke visste, hvarifrån de skulle räknas. Skulle de räknas från hufvudstaden? Och skulle det i sådant fall vara öfver Venersborg eller öfver Karlstad, som de skulle räknas? Ja, derom fick man ingen upplysning, och när vägarne kommo från skilda håll, så ville det icke stämma i hop, ty man visste icke, hvarifrån milen skulle räknas, och på bivägarne blef det också alldeles origtigt. Derjemte hände det, att vid vägförbättringar häradet fick

sig ålagdt att sätta upp nya milstolpar, hvilket kostade bortåt 3,000 kronor. Skall nu hela landet åtaga sig denna dryga kostnad, därför att vi fått ett nytt mått-system, så borde vi hafva ett verkligen godt och ändamålsenligt sätt att utmärka väglängden. Men är det verkligen ett lämpligt sätt att utmärka vägfstånd genom att resa upp stenkummel? Kan detta icke göras på något bättre sätt? Jo, det tror jag för min del. Här är icke meningen att nu upphäfva alla i lagen stadgade skyldigheter i afseende på vägmätning, därför att man hemställt, att dessa stenkummel, som utmärka hela, halfva och fjerdedels mil, måtte borttagas, utan här finnas åtskilliga andra stadganden, som alldeles icke skulle upphävas, om föreliggande förslag ginge igenom. I 8:de § af 1734 års gästgifvareordning är vägmätning anbefald. Rättighet att dervid anlita landtmätarebiträde innehålles uti 1827 års skiftesstadga, kap. 1, § 11. Landtmätares skyldighet dervid bestämmes i 44 § af 1827 års landtmäteri-instruktion, der det heter: "Vid vägmätningen bör landtmätaren upptaga ej allenast alla vägens krökningar, utan jemväl läget för alla till vägen synliga slott, städer, kyrkor, byar, hemman, namnkunniga berg, grufvor och andra märkvärdigheter samt bivägar, milstolpar, broar, färjställen och grindar tillika med alla till vägen stötande by-, socken-, härads- och länsskilnader, hvilket allt jemte sina namn och kännetecken antecknas och beskrifves". Denna instruktion har visserligen blifvit upphäfd genom 1864 års landtmäteri-instruktion, men denna innehåller uti § 32 mom. 3, att vid uppmätning af vägar skall landtmätare låta kedjan följa markens hufvudsakliga ojemnheter och uti § 37 att å karta öfver väg skall utmärkas utom vägen jemväl tillstötande vägar och rågångar af alla slag, äfvensom grindar öfver vägen och milstolpar vid den samma tillika med alla i närheten liggande kyrkor, gästgifvaregårdar, hus, väderqvvarnar och andra fasta, märkligare föremål. *Beskrifningen till en sådan karta bör sålunda inrättas, att den i allt motsvarar det ändamål, som med kartans upprättande afses.* — Hvad finnes nu för hinder? Är det icke bra mycket bättre, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande låta utarbета sådana kartor och till dem hörande beskrifningar, upptagande för hvarje gästgifvaregård afstånden till inom dess skjutsområde belägna ställen, än att de, när reseräkningar inkomma och tvister uppstå om afstånd eller upplysningar af hvad art som helst begäras, skola behöfva resa ut, räkna och kontrollera milstolparne samt från dem låta nya uppmätningar ske af de afstånd, om hvilka tvistas? Jag för min del anser, att det vore vida fördelaktigare att låta upprätta sådana vägkartor, hvilka, upprättade särskildt för hvarje härad, borde uppsläs på hvar enda i häradet befintlig gästgifvaregård, ty derigenom skulle en hvar lätt kunna förvissa sig om hvad afståndet mellan två orter är, och vidare skulle, i stället för att här står, att milstolparne skola utmärka hela, halfva och fjerdedels mil, på dessa kartor utmärkas kilometer eller tiondedels mil, och sedan kunde icke några svåra tvister uppkomma om afstånden. Men att bygga dyrbara stenkummel och för dem icke

*Upphäfvan-
det af skyl-
digheten att
upprätta och
underhålla
milstolpar.
(Forts.)*

*Upphäfvan-
det af skyl-
digheten att
upprätta och
underhålla
milstolpar.*
(Forts.)

kunna utfundera något system, i synnerhet vid hvarandra korsande vägar, för att få dem att slå i hop med hvarandra, det är ett verk, som måhända år 1729 var det bästa man kunde hitta på, men som år 1880 bestämdt är det sämsta, man kan gripa sig an med.

Jag tror därför att, då den frågan nu uppkastats: skall det uppsättas nya milstolpar efter det nya måttsystemet eller skola sådana icke uppsättas? det icke kan skada att på samma gång söka utfinna ett svar på den frågan: kan icke landet besparas de dryga kostnaderna därför och ett vida billigare, men likväl effektivare och mera upplysande sätt för afståndens offentliggörande utfunderas?

Grefve Mörner, Axel: Jag kan icke neka, att det verkliga förefaller mig som om milstolparne dock, såsom några föregående talare yttrat, medföra en viss praktisk nytta och kunna vara rätt bra att hafva, i synnerhet då man tager i betraktande de stränga bestämmelser, som finnas i den nya skjutsstadgan i afseende på den hastighet, hvarmed man får färdas fram, och hvilka bestämmelser blifva ganska svåra att efterlefva, om man icke efter milstolparne kan beräkna afstånden. Huru mycket man nemligen än må upprita på en karta, så kan man dock icke alltid hafva en sådan karta till hands på sina resor; men om vissa märken finnas uppresta bredvid vägen, så kan man se huru långt man på en viss tid rest. Vidare förefaller det mig, att, då enligt hvad här äfven under öfverläggningen blifvit nämnt en komité för närvarande är tillsatt för att afgifva Utlåtande i afseende på väghållningsskyldigheten och dess ordnande jemte dit hörande frågor och till denna komités åliggande således äfven torde få anses höra att yttra sig, huruvida milstolpar böra fortfarande underhållas och upprättas eller för framtiden afskaffas, det vid sådant förhållande torde vara lämpligast att för närvarande icke lagstifta i detta ämne, utan vänta dermed, till dess man får se, hvad denna komité, som säkerligen har tillfälle att taga saken i närmare skärskådande och kan afgifva förslag, grundadt på noggrannare undersökning än hvad för oss är möjligt, kan hafva att säga i saken. Med hänsyn derjemte dertill, att denna fråga så nyss varit understald Kongl. Maj:ts pröfning, som i afseende på densamma uttalat sig och, såsom Utskottets Utlåtande utvisar, icke funnit skäl att godkänna Riksdagens förslag om i fråga varande skyldighets afskaffande, yrkar jag afslag på hela frågan.

Herr Nyström: Såsom representant från den nordligaste fjerdedelen af riket, der otvifvelaktigt i långliga tider härads- och allmänna vägar blifva de enda vägar utom skogsvägar, der man kan färdas, anser jag mig böra lemna en upplysning, grundad på den erfarenhet, jag i denna fråga har vunnit under 1 å 2 hundra mils årliga resor i tjugu års tid uti dessa nordliga bygder, deraf jemväl en del på den finska sidan. Jag har nemligen kommit till den åsigt, att lika mycket som jag ifrar för att Riksdagen

skall göra allt, hvad ske kan, för anläggning af vägar, lika mycket bör den borttaga allt hvad som kan hänföras till onödiga kostnader; och dessa afståndsmätare måste ovilkorligen betraktas såsom alldeles onödiga. På finska sidan finnas afståndsmätare på hvarje werst; på den svenska deremot på hvarje fjerdedels mil. Jag har funnit, att jag hellre skulle hafva sett, att dessa märken icke alls funnits, än att de finnas, ty de erinra om väglängden och, så snart jag ser dem, tänker jag på den vägsträcka, jag har kvar att tillryggalägga. Ser jag dem icke, så tänker jag på helt andra saker, möjligen på någon sak, som kan förekomma här i Riksdagen, hvilket gör att vägen kännes ganska kort och resorna gå fortare. Jag skulle på den grund och då det icke är nödigt att hafva dessa afståndsmätare för att Konungens Befallningshafvande skall kunna bedöma afstånden, ty dertill fordras endast att taga afstånden efter kartor eller mäta dem med kedja, vilja påstå, att intet hinder möter att taga bort milstolparna och detta så mycket mera som, om vi vid de nya måttens införande skola uppställa nya afståndsmätare, detta kommer att förorsaka en kostnad af kanske en half million. Det är för mycket för en alldeles onödig sak och jag tillstyrker således bifall till Lag-Utskottets förslag.

*Upphäfvan-
det af skyl-
digheten att
upprätta och
underhålla
milstolpar.
(Forts.)*

Friherre af Ugglas: Herr Lagerstråle har efter min tanke ställt denna fråga på den rätta ståndpunkten och sett den från rätt synpunkt, då han uppkastat den frågan, huruvida afståndsmätarne varit nödvändiga eller icke; men jag skiljer mig från honom i afseende på svaret på denna fråga. Mig förefaller, att de visat sig både ganska nyttiga och i många fall äfven ganska nödvändiga och att de derför böra bibehållas. Jag kan heller icke föreställa mig, att dylika afståndsmätare skulle hafva blifvit införda i de flesta andra länder — och åtminstone i alla de länder, i hvilka jag rest, finnas sådana — om de icke ansetts vara till nytta och gagn. Således vill jag för min del icke gerna vara med om ett beslut, som stryker bort dessa afståndsmätare. Villigt erkänner jag, att, då nytt måttssystem kommer att införas, en ganska dryg kostnad kommer att drabba landet, om vägarne ånyo komma att uppmätas; men blir det icke då en annan fråga att pröfva, huruvida icke dertill något bidrag kan erhållas af allmänna medel? Deremot skulle jag icke vilja helt och hållet fritaga häradet eller de vägbyggnadsskyldige från skyldigheten att för framtiden underhålla dylika afståndsmätare. — Här har talats mycket om stenkummel och om det orimliga i att på detta sätt utmärka afstånden. Ja, det erkänner jag, och jag tror att, då en ny vägdelning kommer att företagas, vi i stället för dessa stenkummel skola få helt låga visare, som utmärka afstånden. Men hvarför skola vi nu, genom att upphäfva 25 kap. 3 § Byggningsbalken, för all framtid afsäga oss rättigheten att hafva sådana afståndsmätare? Låtom oss i stället vänta till dess vägkomitén kommit med sitt utlåtande; möjligen tillstyrker den afståndsmätare, möj-

*Upphäfvan-
det af skyl-
digheten att
upprätta och
underhålla
milstolpar.
(Forts.)*

ligen afstyrker den också, jag vet icke hvilketdera den kommer att göra; men låtom oss emellertid till dess behålla vårt nu varande lagstadgande i detta afseende. Jag vågar anhålla om afslag å Lag-Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden: 1:o) att Lag-Utskottets förevarande Utlåtande skulle bifallas; 2:o) att Kammaren, med afslag å Utlåtandet, måtte antaga den af Herr *Samzelius* emot Utlåtandet afgifna reservation, hvari föreslagits, "att, till iakttagande under tiden intill dess nya afståndsmätare efter metersystemet kunna vid landsvägarne varda inrättade, må i behörig ordning stadgas, att, utan hinder af hvad 25 kap. 3 § Byggningsbalken innehåller, härad icke vidare må betungas med kostnad för upprättande och underhåll af sådana afståndsmärken, hvarom i nämnda lagrum förmäles;" 3:o) af Herr *Fröman*, att Kammaren, med afslag å Utlåtandet, skulle bifalla ett så lydande förslag: "att Riksdagen må för sin del besluta en förordning, som i fråga om tillämpningen af 3 § i 25 kap. Byggningsbalken förklarar, att vederbörande tills vidare må vara befriade från skyldighet att uppsätta nya stolpar eller stenar, å hvilka vägens längd är utmärkt"; samt 4:o) att Utlåtandet skulle af Kammaren afslås.

Härefter gjordes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den första med många nej, blandade med ja, den andra och tredje med nej samt den fjerde med många ja, blandade med nej; och förklarade Herr Talmannen denna sista proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Sedan votering begärts och Kammaren, på Herr Talmannens framställning, såsom kontraposition antagit bifall till Utlåtandet, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som afslår Lag-Utskottets Utlåtande N:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles Utlåtandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 47.

Nej — 18.

Ledighet från riksdagsgöröromålen beviljades Herr *Ekman, Carl*, under tiden till den 11 i denna månad och Herr *Ulfspärre* under fjorton dagar, räknade från den 4 dennes.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.
